

۱۳. عملکرد بخش فرهنگ در برنامه

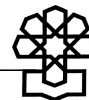
چهارم توسعه

۲. هنر

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۱	مقدمه
۳	۱. هنر در برنامه‌های توسعه پس از انقلاب
۳	۱-۱. برنامه اول توسعه
۳	۱-۲. برنامه دوم توسعه
۴	۱-۳. برنامه سوم توسعه
۴	۱-۴. برنامه چهارم توسعه
۶	۲. جایگاه برنامه چهارم توسعه در میان اسناد فرادستی و پایین‌دستی
۹	۲-۱. روشن نبودن برخی از مواد و بندها در اسناد فرادستی و پایین‌دستی
۹	۲-۲. گسست میان برنامه‌ها و سیاست‌ها
۱۰	۲-۳. ناقص بودن فرایند سیاست‌گذاری
۱۰	۲-۴. کلی بودن برنامه‌ها در قانون برنامه توسعه
۱۱	۲-۵. عدم تفکیک حوزه هنر در برنامه
۱۱	۲. بررسی عملکرد دولت در حوزه هنر
۱۱	۳-۱. عملکرد براساس مواد قانونی برنامه
۱۷	۳-۲. عملکرد براساس سند توسعه بخشی
۲۱	۳-۳. شاخص‌های ارزیابی عملکرد برنامه چهارم توسعه در حوزه هنر
۲۵	۳-۴. تأمین اعتبار در برنامه چهارم توسعه در حوزه هنر
۲۸	جمع‌بندی
۳۱	پیوست



۱۳. عملکرد بخش فرهنگ در برنامه چهارم توسعه

۲. هنر

چکیده

هنر از جمله زیربخش‌های فرهنگ است که در توسعه فرهنگی نقش بسزایی دارد. بر همین اساس برنامه‌های توسعه برای بخش فرهنگ، نمی‌تواند نسبت به این حوزه بی‌توجه باشد. هر چند در چهار برنامه توسعه پس از انقلاب اسلامی این موضوع به صورت مختلف لحاظ شده است، اما در مقایسه با سایر کشورها و در برابر اهمیت و جایگاه هنر در توسعه فرهنگی، برنامه‌های توسعه توجه شایسته‌ای به این امر نداشته‌اند. از این‌رو نگاه به حوزه هنر در مواد مختلف برنامه، در سیاست‌های بخشی مربوط و نیز شاخص‌های کمی و کیفی مرتبط، نگاهی مبتنی بر شناخت این حوزه به‌عنوان زیرساختی فرهنگی - توسعه‌ای در دورانی که ثبات نسبی در ابعاد مختلف نظام سیاسی - اجتماعی وجود دارد، نیست. این گزارش تلاشی است جهت بررسی روند کلی برنامه چهارم توسعه در حوزه هنر و شناخت مسائل و چالش‌های ناشی از ساختار و ساختمان این برنامه تا آنکه برای برنامه‌های آتی آمادگی لازم را فراهم آورد. براین اساس، جایگاه مواد برنامه در میان سایر سیاست‌ها و برنامه‌های خردتری که ارتباط مستقیمی با آن دارند ترسیم شده و عملکرد گزارش شده از سوی دولت محترم نیز به‌عنوان برون‌داد این برنامه مورد توجه قرار گرفته است. بدین شکل برخی از مسائلی که در ساختار برنامه وجود داشته و در گزارش‌های عملکردی ارائه شده، بیان شده است.

مقدمه

یکی از ویژگی‌های نظام‌های سیاسی در جهان امروز، در پیش گرفتن برنامه‌هایی برای رسیدن به اهداف تعیین شده است. به همین روال سالیانی است که در کشور ایران برنامه‌هایی با دوره زمانی حداکثر پنج سال، تهیه می‌شود. پس از انقلاب اسلامی نیز همین روال پیش گرفته شد و تا به امروز که سی سال از انقلاب می‌گذرد، چهارمین برنامه توسعه، سال پایانی خویش را می‌گذراند. این برنامه دارای جامعیت در همه ابعاد است و یکی از بخش‌های اصلی آن فرهنگ است. از جمله حوزه‌های قابل توجه در بخش فرهنگ، حوزه هنر است. هنر که خود از اجزای مختلفی چون سینما، تئاتر، موسیقی، هنرهای نمایشی، هنرهای تجسمی و مانند آن تشکیل شده در میان



سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان از جایگاه ویژه‌ای - به دلیل اثرگذاری اجتماعی آن - برخوردار است. جایگاه هنر در برنامه‌های توسعه پس از انقلاب اسلامی همیشه محفوظ بوده است، اگرچه میزان مرتبه آن، تحت تأثیر عوامل مختلف سیاسی، اجتماعی و فرهنگی قرار دارد. هرچه ثبات و امنیت در کشور بیشتر می‌شود جایگاه و اهمیت هنر افزون‌تر می‌شود. به همین دلیل بوده که در برنامه چهارم توسعه، بخش فرهنگ و هنر همچون سایر بخش‌ها مورد توجه قرار گرفته است.

با توجه به این جایگاه، وضعیت تکالیف و وظایف قوه مجریه در این خصوص نیز حائز اهمیت است. بر این اساس، در این گزارش سعی شده است با رویکردی نسبت به آینده، که همانا تدوین برنامه پنجم توسعه است، به بررسی عملکرد دولت در قبال برنامه چهارم پرداخته شود. این بررسی نه از آن جهت است که به بررسی مسائل و مشکلات و چگونگی عملکرد دولت بپردازد، بلکه در پی آن است تا به قوه قانون‌گذاری کمک کند تا در تصویب برنامه آتی با مسائل و مشکلات تقنینی موجود در این حوزه آشنایی بیشتری داشته باشد.

این گزارش براساس مستندات که از سوی دولت محترم تهیه و ارائه شده، تنظیم شده است. اسنادی چون گزارش‌های عملکرد اقتصادی مربوط به سنوات برنامه، مجموعه اسناد ملی توسعه، قوانین بودجه مربوط به سال‌های برنامه و مصوبات هیئت وزیران در استان‌ها، از آن جمله هستند. لذا سعی شده با نگاهی بر ارتباط سیاستی میان مصوبات و عملکردها و نیز شاخص‌های ارزیابی، گزارش «ارزیابی عملکرد دولت» مرور و چالش‌ها و معضلات پیش‌رو بازخوانی شود. در این جهت، با ترسیم چند جدول که در متن آمده سعی شده است تا به سؤالاتی پاسخ داده شود که مهم‌ترین آنها عبارتند از:

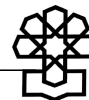
- آیا میان مواد برنامه چهارم در حوزه هنر و سیاست‌های فرادستی و پایین دستی ارتباط منطقی وجود دارد؟

- آیا برنامه چهارم موجب توسعه در حوزه هنر شده است؟

- آیا شاخص‌های ارزیابی عملکرد برنامه چهارم، شاخص‌هایی معقول و مناسب می‌باشد؟
- آیا روند شکلی طی شده از تدوین تا اجرای برنامه در حوزه هنر نتایج مورد نظر را برآورده

کرده است؟

- برای برنامه پنجم توسعه در حوزه هنر چه مسائلی را باید مورد توجه قرار داد؟



۱. هنر در برنامه‌های توسعه پس از انقلاب

جایگاه تخصصی هنر در برنامه‌های مختلف توسعه پس از انقلاب در ذیل فرهنگ چندان گسترده و قابل توجه نیست. دلیل آن را از ابعاد مختلف می‌توان تبیین کرد، اما مهم‌ترین آن را باید در غلبه رویکرد اقتصادی بر برنامه‌ها دانست، که به تبع آن قائل نبودن پتانسیل اقتصادی برای حوزه هنر، مزید علت خواهد بود. البته در برنامه چهارم توسعه، در ماده (۱۰۴) دولت موظف به «احصا و ارتقای سهم بخش فرهنگ براساس شاخص‌های مورد نظر در اقتصاد ملی و منظور کردن رشد متناسب سالیانه در لوايح بودجه» شده بود که پس از گذشت سه سال هنوز اقدام مؤثری صورت نگرفته است.

حوزه هنر که مشتمل بر اجزای مختلفی چون سینما، هنرهای نمایشی، هنرهای تجسمی، موسیقی و مانند آن است، در سه برنامه توسعه پیشین از وجهه ملموس‌تری که قابل تمایز باشد، برخوردار نبود، اما در برنامه چهارم مورد توجه بیشتری قرار گرفت. در ذیل سعی می‌شود مرور مختصری بر این موضوع صورت گیرد:

۱-۱. برنامه اول توسعه

در این برنامه ابتدا مسائلی آمده که به کلیت بخش فرهنگ مربوط است؛ مانند «سازمان‌دهی و سیاست‌گذاری هماهنگ و همگون در امر فعالیت‌های فرهنگی بر مبنای آزادی عمل واحدهای اجرایی» و «همگانی کردن فعالیت‌های فرهنگی» و «تأکید بر سیاست‌های نظارتی و هدایتی دولت»، طی تبصره «۱۰» به بحث و اگذاری زمین برای احداث مراکز فرهنگی و هنری اشاره می‌شود. در تبصره «۵۱»، واریز درآمد فعالیت‌های فرهنگی و هنری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به خزانه مورد توجه بوده و در هدف‌های کمی به افزایش سهم اعتبارات فرهنگی و هنری اشاره می‌شود.

۱-۲. برنامه دوم توسعه

در این برنامه در جهت «رشد فضایل براساس اخلاق اسلامی و ارتقای کمی و کیفی فرهنگ عمومی» سهمی برای فرهنگ و هنر در نظر گرفته شده است که طی آن «سازمان‌دهی و سیاست‌گذاری هماهنگ در امر فعالیت‌های فرهنگی، و اگذاری فعالیت‌های اجرایی، فرهنگی و هنری به مردم و استمرار کمک‌های مستقیم دولت به بخش فرهنگ و تقویت و توسعه آن» مطرح می‌شود.

در تبصره «۵۷» ایفای نقش فعالی را برای دولت در عرصه مبادلات فرهنگی بین‌المللی به‌ویژه در کشورهای اسلامی و جهان سوم خواستار شده است و در تبصره «۵۸» ارتقای سطح علمی و کارایی دست‌اندرکاران برنامه‌های فرهنگی و هنری «در جهت توسعه مراکز آموزش دولتی و



غیردولتی با رعایت ضوابط اسلامی در رشته‌های ... سینما، ... فعالیت‌های هنری و...» را مدنظر قرار داده و همچنین در همین تبصره دولت مکلف شده است تا تسهیلات لازم را جهت فعالیت‌های فرهنگی و هنری بخش غیردولتی (عمومی، تعاونی و خصوصی) فراهم آورد تا «گردش اقتصادی آنها با سود متعارف تحقق یابد».

۱-۳. برنامه سوم توسعه

در این برنامه به بخش فرهنگ توجه بیشتری نسبت به برنامه‌های گذشته شده است. چنان‌که در طی مواد مختلفی به موضوعاتی چون «امکان استفاده عادلانه اقشار مختلف جامعه از کالا و خدمات فرهنگی و هنری»، واگذاری امکانات، تأسیسات و فضاهای فرهنگی و هنری ... به بخش‌های غیردولتی» و توسعه آنها، بهره‌گیری از توانمندی‌های شورای اسلامی شهر و روستا در امور فرهنگی، بازسازی سینماها و مجتمع‌های فرهنگی و نیز احداث آنها و تالارهای نمایش با کمک شهرداری‌ها، تأمین زمین از سوی وزارت مسکن، عدم دریافت عوارض و هزینه و... سامان‌دهی فعالیت‌های فرهنگی و نظارت مستمر بر آن و شناخت تحولات فرهنگی و تعریف شاخص‌ها، اشاره شده است.

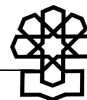
پرواضح است که در این برنامه بیش از برنامه‌های پیشین به جزئیات توجه شده و ابعاد مختلف در برنامه‌ریزی لحاظ شده است.

۱-۴. برنامه چهارم توسعه

این برنامه پیشرفت و پختگی نسبی برنامه‌ریزی در حوزه فرهنگ و هنر را نشان می‌دهد. چنان‌که از جامعیت بیشتر برخوردار بوده و نگاه برنامه‌ای‌تری را نشان می‌دهد. در این برنامه در مواد مختلف به تکالیف دولت در حوزه هنر اشاراتی رفته است؛ چنان‌که در مواد (۱۰۴)، (۱۰۵)، (۱۰۹)، (۱۱۰)، (۱۱۳)، (۱۱۶) و (۱۱۷) و نیز مواد (۱۴) و (۳۰) بر حوزه فرهنگ و به‌خصوص هنر اشارات بیشتر رفته است.

ماده (۱۴) بند «د»

مربوط به سازمان‌دهی فعالیت‌های فرهنگی تبلیغاتی برای امر و واگذاری است، که در همه برنامه‌های پیشین به‌گونه‌ای مطرح شده است.

**ماده (۱۰۴)**

در این ماده مواردی چون اصلاح قوانین و مقررات در امور فرهنگی و هنری، احصا و ارتقای سهم بخش فرهنگ در اقتصاد ملی، تأسیس صندوق‌های غیردولتی ضمانت ملی و بین‌المللی، حمایت از موزه‌داری شخصی، تصویب و ابلاغ استانداردهای بهره‌مندی از فضاهای فرهنگی، سامان‌دهی نظام یارانه‌ای بخش فرهنگ، حمایت از توسعه فضاهای مجازی فرهنگی - هنری، ایجاد فضاهای فرهنگی و هنری مناسب، کمک به بخش غیردولتی در ایجاد فضاهای فرهنگی و رشد تولید و توزیع، تهیه تسهیلات برای ورود تجهیزات صنایع بخش فرهنگ و... بیان شده است که به نوعی گسترده کردن برنامه‌ها و تکالیف در برنامه‌های پیشین بوده است.

ماده (۱۰۵)

این ماده تنفیذ مواد (۱۵۶)، (۱۶۱) و (۱۶۲) برنامه سوم توسعه بوده است.

ماده (۱۰۹)

بر تعاملات فرهنگ محلی و ملی جهت ارتقای آن و نیز شناسایی، تکریم و معرفی مفاخر و آفرینش‌ها اشاره دارد.

ماده (۱۱۰)

بر تعاملات فرهنگ ملی با جهان و معرفی جلوه‌های فرهنگی و هنری ایران در سایر مناطق جهان در جهت ارتقای روابط و مبادلات فرهنگی و هنری تأکید دارد.

ماده (۱۱۳)

در این ماده علاوه بر تأکید بر ارتقای روابط بین‌المللی با سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی به به‌کارگیری نمادها و نشانه‌ها و آثار هنری ایرانی و اسلامی در معماری و شهرسازی و سیمای شهری نیز اشاره شده است.

ماده (۱۱۶)

در این ماده تهیه لایحه امنیت شغلی اصحاب فرهنگ و هنر، استقرار نظام صنفی بخش و بیمه بیکاری آنان به‌عنوان تکالیف آمده است.



ماده (۱۱۷) بند «د»

این ماده در راستای ماده (۱۰۵) بر تأمین و احداث فضای فرهنگی در هنگام احداث شهرها و شهرکها اشاره دارد.

۲. جایگاه برنامه چهارم توسعه در میان اسناد فرادستی و پایین دستی

هر برنامه‌ای برآمده از اهداف و سیاست‌هایی است که پیش از تدوین برنامه، فراهم آمده است و برنامه‌ریزان براساس آن اقدام می‌کنند.

در تدوین برنامه چهارم توسعه چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ (ابلاغیه ۱۳۸۲) و همچنین سیاست‌های کلی برنامه چهارم توسعه (ابلاغیه ۱۳۸۲) به‌عنوان اسناد فرادستی برنامه چهارم توسعه (مصوب ۱۳۸۳) در نظر گرفته می‌شود. در کنار این اسناد، اسنادی نیز وجود دارند که به‌عنوان اسناد فرابخشی و اسناد بخشی، طبق ماده (۱۵۵) قانون برنامه چهارم توسعه، تهیه شده‌اند. این اسناد اگرچه از لحاظ جایگاه، باید فراتر از قانون برنامه چهارم بوده و پیش از اجرای قانون در اختیار سازمان‌ها قرار گیرد، با این حال، دو سال پس از تصویب قانون (در سال ۱۳۸۵)، منتشر شده است.

در اینجا سعی می‌شود تا ارتباط سیاستی میان هریک از اسناد فوق‌الذکر را در حوزه هنر مورد توجه قرار دهیم (جدول ۱ و جداول پیوست).

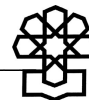


جدول ۱. مقایسه اسناد کلی برنامه و اهداف برنامه چهارم با اسناد بخشی (موضوع ماده (۱۵۵) قانون برنامه چهارم) در حوزه هنر (ادامه در جداول پیوست)

سیاست‌های کلی برنامه		برنامه چهارم توسعه		سند بخشی	
ردیف	اهداف در سیاست‌های کلی برنامه ابلاغی (مقام معظم رهبری)	ماده و ردیف	هدف در برنامه چهارم توسعه	هدف در سند	برنامه در سند
بند «۲۲»	تقویت و تسهیل حضور فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در مجامع جهانی و سازمان‌های فرهنگی بین‌المللی	ماده (۱۱۳) بند «ه»	سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی امور فرهنگی ایرانیان خارج از کشور	ارتقای روابط و مبادلات فرهنگی و هنری	تهیه و اجرای طرح جامع فعالیت‌های فرهنگی در خارج از کشور با رویکرد استفاده از ظرفیت‌های فرهنگی و هنری و نیز ارائه خدمات و برنامه‌ریزی برای فعالیت‌های فرهنگی ایرانیان در خارج از کشور
بند «۳۲»	تقویت و تسهیل حضور فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در مجامع جهانی و سازمان‌های فرهنگی بین‌المللی	ماده (۱۱۳) بند «ه»	سیاست‌گذاری، هماهنگی و حمایت از فعالیت‌های فرهنگی خارج از کشور	ارتقای روابط و مبادلات فرهنگی و هنری	تدوین لایحه نحوه هماهنگی فعالیت‌های فرهنگی و هنری مراکز و نهادها و دستگاه‌های اجرایی دولتی و غیردولتی داخلی در خارج از کشور
بند «۵»	تقویت وحدت ملی و هویت ملی ...	ماده (۱۰۹) بند «و»	شناسایی، تکریم و معرفی مفاخر و آفرینش‌های دینی، فرهنگی، ورزشی، هنری، ادبی و علمی کشور، براساس ضوابط شورای عالی انقلاب فرهنگی	بهبود مدیریت و سرمایه انسانی بخش فرهنگ	- تهیه قوانین و مقررات مورد نیاز جهت انجام خدمت نظام وظیفه فارغ‌التحصیلان رشته‌های فرهنگی و هنری در مراکز فرهنگی و هنری
		ماده (۱۰۴) بند «ج»	احصا و ارتقای سهم بخش فرهنگ براساس شاخص‌های مورد نظر در اقتصاد ملی و منظور کردن رشد متناسب سالانه در لوائح بودجه	رونق اقتصاد فرهنگ و هنر	تهیه و اجرای طرح جامع توسعه صادرات کالاهای فرهنگی و هنری با رویکرد حمایت از فعالیت‌های بازاریابی، معرفی و فروش



سیاست‌های کلی برنامه		برنامه چهارم توسعه		سند بخشی		
ردیف	اهداف در سیاست‌های کلی برنامه ابلاغی (مقام معظم رهبری)	ماده و ردیف	هدف در برنامه چهارم توسعه	هدف در سند	برنامه در سند	هدف کمی در سند
بند «۷»	سالم‌سازی فضای فرهنگی، رشد آگاهی‌ها و ...	ماده (۱۱۰) بند «ب»	فراهم‌سازی شرایط لازم برای تبادل آرا و نظرهای متفکران، دانشمندان، هنرمندان و نهادهای علمی، فرهنگی و مدنی	ارتقای روابط و مبادلات فرهنگی و هنری		—
بند «۳۲»	تقویت و تسهیل حضور فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در مجامع جهانی و سازمان‌های فرهنگی بین‌الملل	ماده (۱۱۳) بند «د»	استفاده از ظرفیت‌ها و مزیت‌های فرهنگی، در تسهیل و بهبود روابط و مناسبات بین‌المللی	ارتقای روابط و مبادلات فرهنگی و هنری	— تعداد نمایشگاه‌های هنرهای تجسمی برگزارشده در خارج کشور - تعداد عناوین فیلم‌های سینمایی شرکت‌کننده در مجامع بین‌المللی - تعداد رایزنی‌های فرهنگی در خارج از کشور - تعداد نمایندگی‌های فرهنگی در خارج از کشور - تعداد مراکز اداری کرسی‌های فرهنگی و دینی در خارج از کشور	
بند «۵»	تقویت وحدت ملی و هویت ملی ...	ماده (۱۰۹) بند «ه»	تقویت تعامل فرهنگ‌ها و زبان‌های بومی با فرهنگ و میراث معنوی ملی و معرفی وجوه گوناگون فرهنگ بومی، در سطح ملی با رویکرد تحکیم وحدت ملی به ویژه در نظام آموزشی کشور، رسانه‌ها و تولید محصولات فرهنگی و هنری	توسعه، اعتلا و گسترش معرفت و فعالیت‌های دینی و قرآنی	—	
بند «۲۱»	هویت بخشی به سیمای شهر و روستا	ماده (۱۱۳) بند «الف»	تهیه طرح کاربرد نمادها و نشانه‌ها و آثار هنری ایرانی و اسلامی، در معماری و شهرسازی و سیمای شهری، نام‌گذاری اماکن و محصولات داخلی را طی سال اول برنامه چهارم تهیه و در سال‌های بعد اجرا نماید		—	
بند «۷»	سالم‌سازی فضای فرهنگی، رشد آگاهی‌ها و ...			بهبود مدیریت و سرمایه انسانی بخش فرهنگ	تهیه طرح جامع آموزش‌های فرهنگی و هنری	— تعداد آموزشگاه‌های آزاد سینمایی - تعداد آموزشگاه‌های آزاد هنری - تعداد هنرستان‌های هنری - تعداد هنرجویان هنرستان‌ها
				توسعه فعالیت‌ها و مصرف فرهنگی	تهیه و اجرای آیین‌نامه تسهیلات ویژه برای مرسولات پستی، ریلی و هوایی آثار و تولیدات فرهنگی و هنری	—



۲-۱. روشن نبودن برخی از مواد و بندها در اسناد فرادستی و پایین‌دستی

سند چشم‌انداز یک سند کلان‌نگر است که شمولیت آن بر همه قوانین و اسناد وارد است. اما در سطوح پایین‌تر انتظار می‌رود از کلیت سیاست‌ها و برنامه‌ها کاسته شده و با دربر داشتن موادی روشن، از ویژگی‌های قابل تشخیص و اندازه‌گیری بیشتری برخوردار باشد. این امر هم برای مجریان و هم ارزیابان و ناظران، به دلیل درگیری بیشتر با این مواد، دارای اهمیت ویژه‌ای است.

به عنوان مثال، در «ماده (۱۰۴) بند «ج» موضوع «احصاء و ارتقای سهم بخش فرهنگ براساس شاخص‌های مورد نظر در اقتصاد ملی» روشن نیست که مجری چه وظیفه‌ای را نسبت به آن باید اجرا کند. چنان‌که در عملکرد ارائه شده از سوی دولت، آمده است که «برای انجام مطالعه پژوهشی به دستگاه مربوطه ارجاع شده است». حال سؤال اینجاست: اگر قرار است برنامه‌ای به اجرا درآید آیا نیاز به پژوهش دارد، یا باید قبل از نوشتن برنامه‌ای که از سیاستی متأثر است، مطالعات مربوطه انجام گرفته باشد و آیا در اوان کار می‌توان به فرهنگ‌نگاهی اقتصادی داشت؟

مثال دیگر، ماده (۱۱۳) بند «د»: استفاده از ظرفیت‌ها و مزیت‌های فرهنگی، در تسهیل و بهبود روابط و مناسبات بین‌المللی: در این ماده نیز برای مجری روشن نشده است که با چه ابزاری و به چه طریقی (که در هر برنامه‌ای باید تعیین شود) به این وظیفه عمل نماید.

۲-۲. گسست میان برنامه‌ها و سیاست‌ها

یکی از معضلاتی که در برنامه چهارم توسعه دیده می‌شود یافتن ربط آن با اسناد فرادستی و پایین‌دستی از لحاظ سیاست‌گذاری توسعه‌ای است. اصل لزوم هدفمندی هر برنامه غیرقابل انکار است. سیاست‌های کلان برنامه چهارم با توجه به خصوصیت کلی بودن آن قابلیت ارتباط با اسناد پایین‌دستی خود را دارد، اما در ارتباط میان هدف در برنامه و اهداف برنامه در اسناد بخشی برخی ناهماهنگی‌ها دیده می‌شود که قابل تأمل است.

مهم‌ترین مشکلی که در این مسئله پیش می‌آید، به انحراف یا بیراهه کشیده شدن «اجرا» خواهد بود. به نحوی که هرم استراتژی توسعه از شکل منظم خود خارج شده و محورهای آن به یک میزان بر قاعده استوار نخواهند بود. به عنوان مثال در تدوین برنامه چهارم توسعه و اسناد بخشی مربوط به آن اگرچه روشن شده است که مربوط به کدام بخش هستند اما ارتباط منطقی میان اهداف و برنامه‌های این دو سند سیاست‌گذاری، به صورت مشخص که نشان‌دهنده انسجام و همبستگی میان آنها برای مجریان باشد، ترسیم نشده است. ضعف اصلی این وضعیت را باید در مسائل مختلفی در حوزه تدوین و تصویب در نهادهای مربوطه جست‌وجو کرد، که از حوصله این بحث خارج است. گاهی نیز برخی از برنامه‌ها و مصوبات متمایل به توسعه و رشد جزء خاصی از حوزه هنر بوده که همراه با غفلت از سایر اجزاست. این مسئله را در تعداد



مصوباتی که در مورد گسترش فضای کالبدی در میان مصوبات هیئت وزیران وجود دارد، می‌توان دید.

۲-۳. ناقص بودن فرایند سیاست‌گذاری

از آنجایی که هر فرایند سیاست‌گذاری از نقطه‌ای شروع و به پایانی ختم می‌شود، بنابراین انتظار می‌رود که برای برنامه‌ای که به تدوین سیاست‌های توسعه‌ای یک کشور می‌پردازد، به این موضوع توجه دوچندانی شود. در بخش‌هایی از اهداف در برنامه توسعه هیچ‌گونه هدف یا برنامه‌ای در سند بخش فرهنگ و هنر و نیز هدف کمی در همین سند نمی‌توان یافت تا علاوه بر آنکه نشان‌دهنده تداوم سیاست تا مرحله اجرا باشد، برای ارزیابی و نظارت هم ملاک و معیاری را فراهم نمی‌آورد. بر همین اساس هنگام بیان عملکرد از سوی دستگاه اجرایی، در این موارد شاهد سکوت یا گزارش‌های نامربوط خواهیم بود. شاید اطلاق ابتر ماندن سیاست‌ها شایسته این وضعیت باشد.

به‌عنوان مثال، در بند «۷» سیاست‌های کلی برنامه چهارم به سالم‌سازی فضای فرهنگی، رشد آگاهی و... اشاره شده است، با اندک تسامحی بند «ب» ماده (۱۱۰) برنامه چهارم، فراهم‌سازی شرایط لازم برای تبادل آرای هنرمندان و... نهادهای علمی، فرهنگی و مدنی، در ذیل آن قرار می‌گیرد. اگر بتوانیم هدف ارتقای روابط و مبادلات فرهنگی و هنری را از سند بخشی بدان مرتبط کنیم، اما نمی‌توان برنامه‌ای را در سند یافت که در این موضوع خاص راهکاری ارائه کرده باشد. به این ترتیب هیچ شاخص کمی دلالتی بر این بند از ماده (۱۱۰) وجود ندارد.

مثال دیگر نیز مربوط به ماده (۱۱۳) بند «الف» می‌باشد که هدف و برنامه‌ای در این خصوص در اسناد بخشی دیده نمی‌شود، لذا نمی‌توان شاخص کمی متناسب را برای آن در نظر گرفت. یکی دیگر از موارد، وجود هدف و برنامه و گاه شاخص مرتبط با آن در اسناد بخشی بدون یافتن ارتباطی در مواد قانون برنامه است. به‌عنوان مثال در سند بخشی در ذیل هدف توسعه فعالیت‌های فرهنگی، برنامه‌هایی چون سامان‌دهی نظام تدوین اعتبارات بخشی فرهنگ و هنر متناسب با رشد تولید، مصرف و تقاضای بازار، تهیه و اجرای آیین‌نامه تسهیلات ویژه برای مرسولات پستی، ریلی و هوایی آثار و تولیدات فرهنگی و هنری و برنامه تهیه و اجرای طرح تقویت تعامل میان تولیدکنندگان صنعتی و خدماتی و هنرمندان و طراحان، آمده است، اما در قانون برنامه چهارم توسعه نمی‌توان ماده یا بندی را یافت که با این برنامه‌ها به‌صورت مستقیم مرتبط باشد.

۲-۴. کلی بودن برنامه‌ها در قانون برنامه توسعه

برخی از برنامه‌هایی که در حوزه فرهنگ و هنر در قانون برنامه چهارم توسعه آمده از ویژگی مناسبی که یک برنامه باید داشته باشد، برخوردار نیست؛ یعنی برخی از برنامه‌ها آن‌قدر کلی بوده و از دایره شمول



وسیع‌تری برخوردار هستند، که نمی‌توان به آسانی برای آن برنامه‌ریزی عملیاتی کرد. این مسئله ایجاب می‌کند یک یا چند مورد مشخص‌تر از آن برنامه نوشته شود تا بتوان براساس آن یک برنامه عملیاتی نوشت. به‌عنوان مثال بند «ه» ماده (۱۰۹) در قانون برنامه چهارم، موضوع تقویت تعامل فرهنگ‌ها و زبان‌های بومی با فرهنگ و میراث معنوی ملی و معرفی وجوه گوناگون فرهنگ بومی ...، خود نیازمند تهیه برنامه‌های مختلفی جهت اجرایی شدن می‌باشد که از آن جمله می‌توان به برنامه‌ای چون «شناخت راهکارهای تقویت تعامل فرهنگ‌ها و زبان‌های بومی با فرهنگ و میراث معنوی ملی» اشاره کرد. شاید این موضوع خود دلیلی باشد براین که مجری هیچ‌گونه هدف و برنامه‌ای برای آن در سند بخشی نیاورده و عملکرد آن پس از سه سال هنوز به نتیجه عینی نرسیده است.

۲-۵. عدم تفکیک حوزه هنر در برنامه

یکی از معضلاتی که از کلی بودن برنامه ناشی شده است، عدم تفکیک حوزه‌های مهمی چون هنر است. اگرچه در مواردی اشاراتی بر این حوزه گسترده شده است، اما در یک برنامه توسعه برای بخش فرهنگ، این اشارات برای حوزه‌ای که بیشترین سهم را داراست، بسیار ناچیز است. از همین روی نمی‌توان در ارزیابی توسعه بخش فرهنگ، سهم توسعه هنر را به روشنی بیان کرد، چراکه توسعه در این حوزه و اجرای آن نیازمند توسعه ابزارها و عوامل تخصصی است.

۳. بررسی عملکرد دولت در حوزه هنر

این بخش مبتنی بر گزارش‌های ارائه شده از سوی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی (سابق) طی گزارش‌های اقتصادی و نظارت بر عملکرد سنوات برنامه چهارم است.

۳-۱. عملکرد براساس مواد قانونی برنامه

برای هر یک از بندها و مواد قانون برنامه چهارم توسعه هر ساله دولت گزارش‌هایی را ارائه کرده است که نشان از وضعیت عملکرد و اجرایی شدن برنامه‌ها است (جدول ۳). یکی از عملکردهای دولت برای تحقق مواد قانونی برنامه، تهیه طرح مربوط به هر یک از مواد، تهیه آیین‌نامه یا دستورالعمل اجرایی مربوطه است. از این رو با بررسی مواد و بندهای مربوط به بخش فرهنگ در برنامه می‌توان ۳۲ مورد را برای حوزه هنر استخراج کرد (جدول ۲). با توجه به رویکردی که دولت در ارائه گزارش عملکرد در این باره اتخاذ کرده، انتظار باید داشت که برای آنها آیین‌نامه، طرح یا دستورالعملی تهیه شود. طبق آخرین گزارش دولت تاکنون عملکرد ذیل در این خصوص ارائه شده است (جدول ۲).



جدول ۲. میزان عملکرد دولت در تهیه شرایط اجرایی کردن برنامه در حوزه هنر

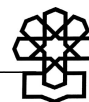
مجموع	گزارش نشده	سایر	در دست اقدام	در دست مطالعه	تهیه پیش‌نویس			دستورالعمل	آیین‌نامه	طرح	نوع عمل
					دستورالعمل	آیین‌نامه	طرح				
۳۲	۳	۱	۸	۱	۱	۷	۲	۲	۶	۱	تعداد موارد

چنان‌که جدول نشان می‌دهد تاکنون تنها در ۹ مورد از ۳۲ مورد تکلیف اولیه به انجام رسیده است و بقیه موارد تا زمان حال یعنی یک سال پایانی برنامه چهارم به مرحله تدارک نرسیده‌اند. به عبارتی تنها در حدود ۲۸/۲ درصد از موارد مربوط به مواد مرتبط با حوزه هنر در برنامه چهارم توسعه اجرایی شده است و باید منتظر ماند تا عملکرد سال پایانی آن مورد ارزیابی قرار گیرد.

مسئله دیگری که در اینجا مطرح می‌شود فرازونشیب‌های موجود در عملکرد گزارش شده از سوی دولت است که به برخی از آنها اشاره می‌شود:

مفروض اصلی در اجرای برنامه توسعه، تهیه طرح، آیین‌نامه و دستورالعمل اجرایی است، لذا بیان مواردی چون در دست اقدام، در حال پیگیری و مانند آن چندان نمی‌تواند گویای ارزیابی عملکرد در یک چارچوب برنامه‌ریزی باشد.

نکته قابل ذکر دیگر در مورد عملکرد مواد قانونی برنامه آن است که گزارش عملکرد دولت طی سنوات مختلف مخدوش است، چنانکه در برخی از مواد و بندها طی سال‌های ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ گزارشی ارائه نشده و تنها در سال ۱۳۸۶ گزارش ارائه شده که آن هم چندان مشخص و روشن نیست. در مواردی نیز بیان شده که پیش‌نویس مربوطه تهیه شده اما در سال‌های پس از آن عباراتی چون «در حال پیگیری» و «در دست اقدام» به کار رفته است. مانند گزارش عملکرد «ماده (۱۱۶)، بند «الف» که گزارش عملکرد سال ۱۳۸۴ آن حاکی از تهیه پیش‌نویس طرح است، اما در سال ۱۳۸۵ اعلام شد که در حال پیگیری است و در سال ۱۳۸۶ نیز آمده که در دست اقدام است.

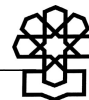


جدول ۳. عملکرد مواد برنامه‌ای در حوزه هنر در برنامه چهارم توسعه

ماده و ردیف	هدف در برنامه توسعه	عملکرد دولت در گزارش‌های اقتصادی (سال‌های ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶)
ماده (۱۰۴) بند «د»	سازمان‌دهی فعالیت‌های فرهنگی - تبلیغاتی برای امر واگذاری	-
ماده (۱۰۴) بند «ج»	احصا و ارتقای سهم بخش فرهنگ براساس شاخص‌های مورد نظر در اقتصاد ملی و منظور کردن رشد متناسب سالانه در لوابح بودجه	- در پژوهشگاه فرهنگ و هنر و ارتباطات در دست تهیه است (۱۳۸۴) - در دست تهیه (۱۳۸۵) - هنوز پیش‌نویس طرح تهیه نشده است. جهت اجرا موضوع این بند به‌عنوان یک سرفصل مهم پژوهشی به پژوهشگاه فرهنگ و هنر و ارتباطات پیشنهاد شده است (۱۳۸۶)
ماده (۱۱۷) بند «د»	وزارت مسکن و شهرسازی و شهرداری‌ها، در راستای تأمین و توزیع عادلانه فضاهای آموزشی، ورزشی و فرهنگی در کشور، مکلف هستند، به هنگام صدور مجوز احداث شهرها، شهرک‌ها، مجریان پروژه‌های مذکور را نسبت به تأمین و احداث فضاهای مذکور، متناسب با زیربنای مسکونی موظف نمایند	-
ماده (۳۰) بند «ب» جزء ۴	آموزش در زمینه خطرات سکونت در ساختمان‌های غیرمقاوم در مقابل زلزله و لزوم رعایت اصول فنی ... توسط صدا و سیما و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	-
ماده (۱۰۴) بند «الف»	اصلاح قوانین و مقررات ... در امور فرهنگی و هنری	- عملکردی ارائه نشده است (۱۳۸۴) - در حال پیگیری (۱۳۸۵) - در دست اقدام (۱۳۸۶)
ماده (۱۰۴) بند «ب»	اقدام قانونی برای تأسیس صندوق‌های غیردولتی ضمانت ملی و بین‌المللی جهت حمایت تولید، توزیع و صادرات کالاها و خدمات فرهنگی و هنری	- طرح مربوطه توسط صندوق اعتباری هنر تهیه شد و در «طرح تجمیع حمایت‌های فرهنگی و هنری» پیگیری می‌شود (۱۳۸۴) - طرح مربوطه توسط صندوق اعتباری هنر تهیه شد و در «طرح تجمیع حمایت‌های فرهنگی و هنری» پیگیری می‌شود (۱۳۸۵) - پیش‌نویس اولیه طرح تهیه شده است (۱۳۸۶)
ماده (۱۰۴) بند «ح»	حمایت یا مشارکت با هنرمندان و مجموعه‌دارانی که قصد ایجاد موزه شخصی آثار هنری خویش و یا کتابخانه را دارند، از جمله: استفاده از فضاهای دولتی به‌صورت امانی، با همکاری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، وزارت مسکن و شهرسازی، کلیه شهرداری‌ها و سایر دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط	- سالانه اعتباراتی برای حمایت از کتابخانه‌های شخصی پیش‌بینی می‌شود (۱۳۸۴) - در حال پیگیری (۱۳۸۵) - در دست اقدام (۱۳۸۶)
ماده (۱۰۴) بند «د»	تصویب و ابلاغ استانداردهای بهره‌مندی نقاط مختلف کشور از فضاهای فرهنگی و ... توزیع و تأمین اعتبارات ملی و استانی فصول برنامه‌های مرتبط	- در دست تهیه است (۱۳۸۴) - در دست تهیه است (۱۳۸۵) - پیش‌نویس دستورالعمل اجرایی به تمامی استان‌ها اعلام شده و در حال پیگیری است (۱۳۸۶)
ماده (۱۰۴) بند «ز»	سامان‌دهی نظام یارانه‌ای بخش فرهنگ، با اولویت کودکان، دانش‌آموزان و دانشجویان با رویکرد تغییر نظام پرداخت یارانه از تولید به سمت مصرف، برای کلیه اقشار جامعه و خرید محصولات فرهنگی	- اقدامی صورت نگرفته است (۱۳۸۴) - در حال پیگیری (۱۳۸۵) - طرح مورد نظر در سال ۱۳۸۵ تهیه و در شورای عالی اقتصادی به تصویب رسید. پیش‌نویس آیین‌نامه‌های اجرایی موضوع بند «ز» مصوبه شورای



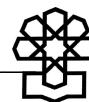
ماده و ردیف	هدف در برنامه توسعه	عملکرد دولت در گزارش‌های اقتصادی (سال‌های ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶)
		اقتصاد در دو حوزه نشر و کتاب و مطبوعات تهیه و به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور ارسال گردید لکن موضوع مصوبه شورای اقتصاد فقط بخشی از تکالیف بند «ز» ماده (۱۰۴) را جامه عمل می‌پوشاند. بقیه بند در دست اقدام است (۱۳۸۶)
ماده (۱۰۴) بند «ط»	انجام حمایت‌های لازم از اشخاص حقیقی و حقوقی که در چارچوب مقررات مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی در توسعه فضاهای مجازی فرهنگی، هنری و مطبوعاتی در محیط‌های رایانه‌ای و اینترنتی فعالیت می‌کنند و... آیین‌نامه اجرایی مربوطه با هماهنگی وزارتخانه‌های فرهنگ و ارشاد اسلامی، ارتباطات و فناوری اطلاعات و سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.	<ul style="list-style-type: none"> - پیش‌نویس آیین‌نامه به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور ارسال شده لکن به دلیل عدم انجام هماهنگی‌های لازم با سایر دستگاه‌های مسئول مطابق متن قانون موضوع مجدداً در دست بررسی و اصلاح قرار گرفت (۱۳۸۴) - آیین‌نامه مربوطه توسط وزارتخانه و وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات تهیه و به تصویب هیئت وزیران رسید (سال ۱۳۸۵) - براساس ماده (۱۲) این آیین‌نامه مقرر شد وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ضوابط نظارت بر فعالیت‌های موضوع آیین‌نامه را تهیه و به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی برساند (۱۳۸۶)
ماده (۱۰۴) بند «ک»	متناسب با ویژگی‌های جمعیتی، اجتماعی، فرهنگی و حداقل‌های بهره‌مندی، ترتیبی اتخاذ نماید تا با همکاری بخش خصوصی و تعاونی، شهرداری‌ها و منابع مردمی، تا سال آخر برنامه چهارم در کلیه شهرها و مراکز استان‌ها، نسبت به ایجاد فضاهای فرهنگی و هنری شامل: کتابخانه مرکزی، تالار فرهنگ و هنر، پردیس‌های سینمایی، موزه هنرهای معاصر و مرکز دائمی برگزاری نمایشگاه‌های فرهنگی و هنری، پیش‌بینی‌های لازم را به عمل آورد	<ul style="list-style-type: none"> - اعتبار لازم برای مطالعه بخشی از فضاهای مورد نظر در اعتبارات دستگاه از سال اول برنامه پیش‌بینی شده است (۱۳۸۴) - در دست تهیه است (۱۳۸۵) - دستورالعمل اجرائی نحوه هزینه‌کرد این بند تهیه و با امضای وزیر به حوزه‌ها ابلاغ شد (۱۳۸۶)
ماده (۱۰۴) بند «ل»	حداکثر تا پنجاه درصد (۵۰٪) هزینه تکمیل مراکز فرهنگی و هنری نیمه‌تمام بخش غیردولتی را که تکمیل و بهره‌برداری از آنها برای استفاده عمومی ضروری است براساس آیین‌نامه مصوب دولت به صورت کمک تأمین نماید. در صورت تغییر کاربری این‌گونه مراکز از استفاده عمومی به خصوصی، باید وجوه دولتی پرداخت شده به قیمت روز مسترد گردد	<ul style="list-style-type: none"> - آیین‌نامه مربوطه تدوین شد (۱۳۸۴) - پیش‌نویس تهیه و اکنون در مرحله اظهارنظر توسط مدیران مربوطه و صاحب‌نظران فرهنگی است (۱۳۸۵) - آیین‌نامه مربوطه تهیه و به تصویب هیئت وزیران رسید. حوزه‌های مرتبط در مرحله اجرای آیین‌نامه هستند. گزارش عملکرد اجرایی این بند پس از اخذ و جمع‌بندی آن متعاقباً اعلام می‌شود (۱۳۸۶)
ماده (۱۰۴) بند «ه»	کمک به توسعه ساختارها و زیربناهای لازم برای رشد تولید و توزیع محصولات فرهنگی و هنری توسط بخش تعاونی و خصوصی	<ul style="list-style-type: none"> - اقدامی گزارش نشده است (۱۳۸۴) - در حال پیگیری (۱۳۸۵) - در دست اقدام (۱۳۸۶)
ماده (۱۰۴) بند «و»	تمهید تسهیلات خاص برای ورود مواد اولیه، ماشین‌آلات و تجهیزات صنایع بخش فرهنگ جهت بهبود کیفیت تولید و صدور محصولات فرهنگی و هنری	<ul style="list-style-type: none"> - نتیجه‌ای از اقدامات به عمل آمده هنوز حاصل نشده است. لکن هر ساله اعتبار محدودی به این امر اختصاص می‌یابد و امکان اختصاص تسهیلات از محل وجوه اداره شده در اختیار



ماده و ردیف	هدف در برنامه توسعه	عملکرد دولت در گزارش‌های اقتصادی (سال‌های ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶)
		وجود دارد (۱۳۸۴) - پیش‌نویس اولیه طرح تهیه شد اما به تصویب نرسید و متوقف شد (۱۳۸۵) - در دست اقدام (۱۳۸۶)
ماده (۱۰۴) بند «ی»	به دولت اجازه داده می‌شود تا نیم درصد (۰/۵٪) از اعتبارات دستگاه‌های موضوع ماده (۱۶۰) این قانون را با پیشنهاد رئیس دستگاه مربوطه برای انجام امور فرهنگی، هنری، سینمایی و مطبوعاتی جهت ترویج فضایل اخلاقی و معارف اسلامی کارکنان خود هزینه نماید. آیین‌نامه اجرایی این بند توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید	- آیین‌نامه اجرایی مربوطه تدوین شد (۱۳۸۴) - پیش‌نویس تهیه و به سازمان مدیریت ارسال شده است و اکنون در جریان بررسی در هیئت وزیران است (۱۳۸۵) - آیین‌نامه مربوطه تهیه و به تصویب هیئت وزیران رسید. دستورالعمل اجرایی آن نیز تهیه و به دستگاه‌های اجرایی ابلاغ گردیده است گزارش عملکرد دستگاه‌های اجرایی درخصوص این بند نیز در حال دریافت است و گزارش اولیه آن نیز به رئیس محترم جمهور اعلام گردید (۱۳۸۶)
ماده (۱۰۹) بند «ه»	تقویت تعامل فرهنگ‌ها و زبان‌های بومی با فرهنگ و میراث معنوی ملی و معرفی وجوه گوناگون فرهنگ بومی، در سطح ملی با رویکرد تحکیم وحدت ملی به ویژه در نظام آموزشی کشور، رسانه‌ها و تولید محصولات فرهنگی و هنری	- پیش‌نویس توسط شورای فرهنگ عمومی تهیه و جهت اعلام نظر به کلیه معاونت‌ها و استان‌ها ارسال شد (۱۳۸۶)
ماده (۱۰۹) بند «و»	شناسایی، تکریم و معرفی مفاخر و آفرینش‌های دینی، فرهنگی، ورزشی، هنری، ادبی و علمی کشور، براساس ضوابط شورای عالی انقلاب فرهنگی	- پیش‌نویس طرح تهیه و در مرحله بررسی است (۱۳۸۵) - حوزه‌ها در حال اجرای بند مذکور می‌باشند و گزارش عملکرد و اجرای آن پس از اخذ و جمع‌بندی متعاقباً اعلام می‌شود (۱۳۸۶)
ماده (۱۱۰) بند «ب»	فراهم‌سازی شرایط لازم برای تبادل آرا و نظرهای متفکران، دانشمندان، هنرمندان و نهادهای علمی، فرهنگی و مدنی	- پیش‌نویس آیین‌نامه تهیه شده و مراحل بررسی در هیئت وزیران را طی می‌کند (۱۳۸۶)
ماده (۱۱۰) بند «ج»	اهتمام به معرفی جلوه‌های فرهنگی، هنری و ادبی ایران، در سایر مناطق جهانی و فراهم‌سازی زمینه آشنایی و انتخاب فعال نخبگان و مراکز علمی و فرهنگی و جامعه ایرانی، نسبت به دستاوردهای جدید فرهنگی در جهان	- پیش‌نویس آیین‌نامه تهیه شده و مراحل بررسی در هیئت وزیران را طی می‌کند (۱۳۸۶)
ماده (۱۱۳) بند «الف»	تهیه طرح کاربرد نمادها و نشانه‌ها و آثار هنری ایرانی و اسلامی، در معماری و شهرسازی و سیمای شهری، نام‌گذاری اماکن و محصولات داخلی طی سال اول برنامه چهارم و اجرای آن در سال‌های بعد	- در حال پیگیری (۱۳۸۵) - در دست اقدام (۱۳۸۶)
ماده (۱۱۳) بند «د»	استفاده از ظرفیت‌ها و مزیت‌های فرهنگی، در تسهیل و بهبود روابط و مناسبات بین‌المللی	- در حال پیگیری (۱۳۸۵) - اقدامی صورت نگرفته است ولی مقرر گردید تکالیفی که در ارتباط مستقیم با وظایف حوزه‌ها و سازمان‌های وابسته به وزارتخانه دارد رأساً توسط آن حوزه یا سازمان مربوط تهیه و ارائه گردد (۱۳۸۶)
ماده (۱۱۳) بند «ه»	سیاست‌گذاری، هماهنگی و حمایت از فعالیت‌های فرهنگی خارج از کشور	- در حال پیگیری (۱۳۸۵) - موضوع در قالب بند آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۱۰) قانون برنامه چهارم دیده شده و مراحل بررسی در هیئت وزیران را طی می‌کند (۱۳۸۶)



ماده و ردیف	هدف در برنامه توسعه	عملکرد دولت در گزارش‌های اقتصادی (سال‌های ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶)
ماده (۱۱۳) بند «ه»	سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی امور فرهنگی ایرانیان خارج از کشور	- موضوع در قالب بند آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۱۰) قانون برنامه چهارم دیده شده و مراحل بررسی در هیئت وزیران را طی می‌کند (۱۳۸۶)
ماده (۱۱۳) بند «و»	کلیه دستگاه‌های اجرایی و مجریان طرح‌های تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای مجازند، تا یک درصد (۱٪) از اعتبارات احداث بناها و ساختمان‌های خود را برای طراحی، ساخت، نصب و نمایش آثار هنری متناسب با فرهنگ دینی و ملی و یادمان‌های دفاع مقدس در همان طرح صرف نمایند	- از سوی دستگاه اجرایی اقدامی اعلام نشده است (۱۳۸۴) - در حال پیگیری (۱۳۸۵) - دستورالعمل اجرایی توسط وزارت متبوع و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه و با امضای رئیس سازمان (سابق) به دستگاه‌های اجرایی ابلاغ شده است. گزارش عملکرد و اجرای آن پس از اخذ و جمع‌بندی متعاقباً اعلام می‌شود (۱۳۸۶)
ماده (۱۱۶) بند «الف»	تهیه لایحه امنیت شغلی اصحاب فرهنگ و هنر تا پایان سال اول برنامه چهارم	- پیش‌نویس طرح تهیه و در «طرح تجمیع حمایت‌های فرهنگی و هنری» در حال بررسی و پیگیری است (۱۳۸۴) - در حال پیگیری (۱۳۸۵) - در دست اقدام (۱۳۸۶)
ماده (۱۱۶) بند «الف»	استقرار نظام صنفی بخش فرهنگ تا پایان سال اول برنامه چهارم	- پیش‌نویس طرح تهیه و در «طرح تجمیع حمایت‌های فرهنگی و هنری» در حال بررسی و پیگیری است (۱۳۸۴) - در حال پیگیری (۱۳۸۵) - در دست اقدام (۱۳۸۶)
ماده (۱۱۶) بند «ج»	اصحاب فرهنگ و هنر که شغل خود را از دست می‌دهند به تشخیص دولت به مدت حداکثر سه سال تحت پوشش بیمه بیکاری دولت قرار گیرند دولت در چارچوب لوایح بودجه سنواتی کمک‌های اعتباری در اختیار صندوق بیمه بیکاری قرار خواهد داد	- موضوع در دست بررسی است (۱۳۸۴) - پیش‌نویس طرح تهیه و در «طرح تجمیع حمایت‌های فرهنگی و هنری» در حال بررسی و پیگیری است (۱۳۸۵) - پیش‌نویس توسط صندوق اعتباری حمایت از اصحاب فرهنگ و هنر تهیه و مقرر شد مرکز توسعه و ترویج فعالیت‌های قرآنی در کمیته‌ای کارشناسی آن را بررسی و پیش‌نویس نهایی را تهیه و ارسال کند (۱۳۸۶)
ماده (۱۰۵) (ماده ۱۵۶) برنامه سوم	مساعادت در نگهداری بناهای فرهنگی، بهره‌برداری از مرکز فرهنگی و هنری ... جلب همکاری مردم در ایجاد تأسیسات و فضاهای مورد نیاز از سوی شوراهای	- آیین‌نامه تصویب شده است (۱۳۸۴) - آیین‌نامه اجرایی تهیه و به تصویب هیئت وزیران رسید (۱۳۸۶)
ماده (۱۰۵) (ماده ۱۶۱) برنامه سوم بند «الف»	استفاده از تسهیلات بانکی توسط شهرداری‌ها برای ساخت و بازسازی سینماهای موجود	- آیین‌نامه تصویب شده است (۱۳۸۴) - آیین‌نامه به تصویب هیئت وزیران رسید (۱۳۸۵) - آیین‌نامه اجرایی تهیه و به تصویب هیئت وزیران رسید (۱۳۸۶)
ماده (۱۰۵) (ماده ۱۶۱) برنامه سوم بند «ب»	تأمین زمین مناسب برای ساخت سینماها و مجتمع‌های فرهنگی در شهرک‌های جدیدالاحداث از سوی وزارت مسکن و شهرسازی	- اقدامی در سال ۱۳۸۴ گزارش نشده است (۱۳۸۴) - آیین‌نامه به تصویب هیئت وزیران رسید (۱۳۸۵) - آیین‌نامه اجرایی تهیه و به تصویب هیئت وزیران رسید (۱۳۸۶)



ماده و ردیف	هدف در برنامه توسعه	عملکرد دولت در گزارش‌های اقتصادی (سال‌های ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶)
ماده (۱۰۵) ماده (۱۶۱) برنامه سوم بند «پ»	تأمین زمین مناسب در طرح‌های توسعه شهری برای ساخت سینماها و مجتمع‌های فرهنگی از سوی شهرداری‌ها	- آیین‌نامه تصویب شده است (۱۳۸۴) - آیین‌نامه به تصویب هیئت وزیران رسید (۱۳۸۵) - آیین‌نامه اجرایی تهیه و به تصویب هیئت وزیران رسید (۱۳۸۶)
ماده (۱۰۵) ماده (۱۶۲) برنامه سوم بند «الف»	انجام مطالعات نسبت به تعریف شاخص‌های فرهنگی مربوط به تغییرات فکری، بینشی، رفتاری جامعه و تحولات شاخص‌های مربوط به میزان مصرف کالاها و خدمات فرهنگی و تحولات شاخص‌های مربوط به نیروی انسانی، فضاها و تجهیزات فرهنگی	- اقدامی در سال ۱۳۸۴ گزارش نشده است (۱۳۸۴) - در دست اقدام (۱۳۸۶)

۳-۲. عملکرد براساس سند توسعه بخشی

اسناد بخشی که مجموعه‌ای از مصوبات هیئت وزیران برای برنامه چهارم توسعه محسوب می‌شود دو سال پس از اجرایی شدن و تصویب برنامه منتشر شد. به همین علت شاید تنها در سال ۱۳۸۶ گزارشی از عملکرد این اسناد ارائه شده است.

در اسناد بخشی چند محور یا به عبارتی چند هدف برای حوزه هنر در نظر گرفته شده که شامل ارتقای روابط و مبادلات فرهنگی و هنری، بهبود مدیریت و سرمایه انسانی، توسعه فضای مجازی فرهنگی، هنری و مطبوعاتی در محیط رایانه‌ای و اینترنتی، توسعه فعالیت‌ها و مصرف فرهنگی، توسعه مطالعات و پژوهش‌های فرهنگی و هنری، توسعه، اعتلا و گسترش معرفت و فعالیت‌های دینی و قرآنی، توسعه و سامان‌دهی مشارکت‌های مردمی و تشکل‌های صنفی بخش فرهنگ، رونق اقتصاد فرهنگ و هنر، سامان‌دهی حقوق فرهنگی و گسترش فضای کالبدی فرهنگی و هنری است.

در ذیل هریک از این محورها، مصوبات هیئت وزیران به‌عنوان سیاست و اقدامات پیش‌بینی شده یا برنامه‌های اجرایی، مطرح شده است که می‌توان آن را برنامه عملیاتی برنامه چهارم توسعه تلقی کرد. چراکه در این سند، هیئت وزیران دستگاه‌های اجرایی را مکلف به تهیه طرح، آیین‌نامه، لایحه، دستورالعمل اجرایی مربوطه و مانند آن کرده است.

با نگاهی به جدول ۵ که مربوط به عملکرد سند بخشی حوزه هنر است سه موضوع اصلی مطرح می‌شود که عبارتند از:

۱. چه سیاست یا اقدامی و براساس کدام محور تهیه شده است؟
۲. چه سیاست یا اقداماتی پیش‌بینی و ارائه شده است؟
۳. چه اقداماتی از سوی دستگاه‌های اجرایی در قبال سیاست‌ها و اقدامات پیش‌بینی شده انجام



پذیرفته است؟

در بررسی هریک از موضوعات نکاتی قابل توجه است که در ذیل به برخی از آنها اشاره می‌شود. درخصوص موضوع نخست باید گفت که روند پیش گرفته شده در سند بخشی بسیار روشن‌تر و قابل اجرایی‌تر برای توسعه بوده و از کلی‌گویی در برنامه توسعه دور شده است. این ویژگی برای دستگاه‌های اجرایی از یکسو و گروه‌های هدف از سوی دیگر، مسیر توسعه را به روشنی بیان می‌دارد.

در مورد موضوع دوم آنچه ملاحظه می‌شود آن است که ۳۹ مورد درخصوص حوزه هنر به‌عنوان سیاست یا اقدام پیش‌بینی شده است که در قالب‌های مختلفی آمده است.

جدول ۴. شکل سیاست‌ها و اقدامات پیش‌بینی شده در سند توسعه بخشی حوزه هنر

مجموع	بازنگری و اصلاح	تهیه و ابلاغ	حمایت	ایجاد و تأسیس	تهیه مدل و الگو	سامان‌دهی	تعیین شاخص	تدوین آیین‌نامه	تدوین قوانین و مقررات	تهیه طرح	تهیه لایحه	شکل سیاست یا اقدام
۳۹	۱	۱	۱	۲	۱	۲	۲	۸	۲	۱۴	۵	تعداد

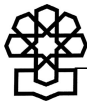
چنان‌که مشاهده می‌شود شکل و قالب سیاست در گونه‌های مختلفی بیان شده که تهیه طرح‌ها، بیشترین سهم را دارا است و پس از آن تدوین آیین‌نامه‌های اجرایی قرار دارد. این موضوع به دستگاه‌های اجرایی امکان می‌دهد تا از تنوع اجرایی لازم برخوردار بوده و در پیشبرد محورهای توسعه در بخش مربوط کارآیی لازم را فراهم آورد.

درخصوص موضوع سوم، آنچه از گزارش عملکرد دولت در سند توسعه بخشی مربوط به حوزه هنر بر می‌آید آن است که متأسفانه هنوز اقدام ملموسی که نشان‌دهنده اهتمام دستگاه اجرایی به اجرایی کردن سیاست‌ها و اقدامات پیش‌بینی شده حوزه هنر باشد، دیده نمی‌شود و گزارش‌ها در مفاهیمی چون در دست اقدام، نامشخص، در حال پیگیری و تهیه نشده، خلاصه شده است، که چندان مطلوب نیست. تنها در چند مورد به پیش‌بینی آن اقدام یا سیاست در آیین‌نامه اشاره شده است.

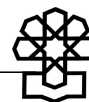


جدول ۵. عملکرد سند بخشی حوزه هنر در برنامه چهارم توسعه (براساس گزارش عملکرد سال ۱۳۸۶)

ردیف	هدف در سند بخشی	سیاست و اقدامات پیش‌بینی شده	عملکرد (سال ۱۳۸۶)
۱	ارتقای روابط و مبادلات فرهنگی و هنری	تدوین لایحه نحوه هماهنگی فعالیت‌های فرهنگی و هنری مراکز و نهادها و دستگاه‌های اجرایی دولتی و غیردولتی داخلی در خارج از کشور	- در دست اقدام
۲	ارتقای روابط و مبادلات فرهنگی و هنری	تهیه و اجرای طرح جامع فعالیت‌های فرهنگی در خارج از کشور با رویکرد استفاده از ظرفیت‌های فرهنگی و هنری و نیز ارائه خدمات و برنامه‌ریزی برای فعالیت‌های فرهنگی ایرانیان در خارج از کشور	- نامشخص
۳	بهبود مدیریت و سرمایه انسانی بخش فرهنگ	- تهیه قوانین و مقررات مورد نیاز جهت انجام خدمت نظام وظیفه فارغ‌التحصیلان رشته‌های فرهنگی و هنری در مراکز فرهنگی و هنری	- هنوز طرح یا پیش‌نویس مربوطه تهیه نشده است
۴	بهبود مدیریت و سرمایه انسانی بخش فرهنگ	- تهیه قوانین و مقررات مورد نیاز جهت جذب برگزیدگان مسابقات ملی و بین‌المللی فرهنگی و هنری در دانشگاه‌ها بدون کنکور	- هنوز طرح یا پیش‌نویس مربوطه تهیه نشده است
۵	بهبود مدیریت و سرمایه انسانی بخش فرهنگ	- تهیه لایحه اعطای امتیازهای خاص برای پدیدآورندگان آثار هنری و برگزیدگان مسابقات ملی و بین‌المللی	- نامشخص
۶	بهبود مدیریت و سرمایه انسانی بخش فرهنگ	تهیه طرح جامع آموزش‌های فرهنگی و هنری	- در دست اقدام
۷	بهبود مدیریت و سرمایه انسانی بخش فرهنگ	تهیه لایحه تعمیم ارزشیابی هنرمندان شاغل به هنرمندان غیرشاغل	- این موضوع در آیین‌نامه موجود پیش‌بینی شده و هم‌اکنون در حال اجراست
۸	توسعه فضای مجازی فرهنگی، هنری، و مطبوعاتی در محیط رایانه‌ای و اینترنتی	تهیه و اجرای طرح بهبود و توسعه نظام تولید، توزیع و عرضه آثار و محصولات فرهنگی و هنری از طریق حمایت از بسترسازی و توسعه زیرساخت‌های فناوری اطلاعات	- در دست اقدام
۹	توسعه فعالیت‌ها و مصرف فرهنگی	تهیه و اجرای طرح نوسازی و روزآمد کردن تجهیزات، فضاها، خدمات و تولیدات فرهنگی و هنری	- در دست اقدام
۱۰	توسعه فعالیت‌ها و مصرف فرهنگی	تهیه آیین‌نامه اجرایی نحوه تخصیص نیم درصد (۰/۵٪) از اعتبارات دستگاه‌های موضوع ماده (۱۶۰) قانون برنامه چهارم توسعه برای انجام امور فرهنگی، هنری، سینمایی و مطبوعاتی	*
۱۱	توسعه فعالیت‌ها و مصرف فرهنگی	سامان‌دهی نظام تدوین اعتبارات بخش فرهنگ و هنر متناسب با رشد تولید، مصرف و تقاضای بازار	- نامشخص
۱۲	توسعه فعالیت‌ها و مصرف فرهنگی	تهیه و اجرای آیین‌نامه تسهیلات ویژه برای مرسولات پستی، ریلی، و هوایی آثار و تولیدات فرهنگی و هنری	- در دست اقدام
۱۳	توسعه فعالیت‌ها و مصرف فرهنگی	تهیه و اجرای طرح تقویت تعامل میان تولیدکنندگان صنعتی و خدماتی و هنرمندان و طراحان	- در دست اقدام



ردیف	هدف در سند بخشی	سیاست و اقدامات پیش‌بینی شده	عملکرد (سال ۱۳۸۶)
۱۴	توسعه فعالیت‌ها و مصرف فرهنگی	تهیه آیین‌نامه نحوه اختصاص درصدی از اعتبارات کلیه دستگاه‌های اجرایی برای حمایت از فیلم‌های سینمایی خاص و ویژه	- این موضوع در آیین‌نامه موجود پیش‌بینی شده و هم‌اکنون در حال اجراست
۱۵	توسعه مطالعات و پژوهش‌های فرهنگی و هنری	تعیین و تصویب شاخص‌ها و نرخ رشد آنها، تهیه سیاست‌های لازم برای تحقق وضع مطلوب براساس آسیب‌شناسی وضع موجود و ارزیابی چگونگی تأمین اهداف در بخش فرهنگ	- نامشخص
۱۶	توسعه، اعتلا و گسترش معرفت و فعالیت‌های دینی و قرآنی	تهیه و اجرای طرح اصلاح ساختاری و تشکیلات دستگاه‌ها و نهاد‌های فرهنگی با اولویت کوچک نمودن ساختار تشکیلاتی به‌منظور ارتقای توانایی و بهره‌گیری از ظرفیت‌های موجود	- نامشخص
۱۷	توسعه، اعتلا و گسترش معرفت و فعالیت‌های دینی و قرآنی	تهیه مدل و الگوهای دینی در فعالیت‌های فرهنگی و هنری	- در دست اقدام
۱۸	توسعه، اعتلا و گسترش معرفت و فعالیت‌های دینی و قرآنی	تهیه و اجرای طرح جامع سامان‌دهی، هدایت و حمایت از هنرهای نمایشی به‌منظور بهره‌گیری از آنها در بسط و گسترش معارف اسلامی	- در دست اقدام
۱۹	توسعه و سامان‌دهی مشارکت‌های مردمی و تشکل‌های صنفی بخش فرهنگ	تهیه طرح جامع مطالعه، شناسایی، اصلاح و تنظیم قوانین و مقررات در جهت رفع انحصار از فعالیت‌های فرهنگی و هنری	- نامشخص
۲۰	توسعه و سامان‌دهی مشارکت‌های مردمی و تشکل‌های صنفی بخش فرهنگ	ایجاد باشگاه‌های هنرهای نمایشی جوانان در شهرهای بالای صد هزار نفر جمعیت با رویکرد واگذاری فعالیت‌های اجرایی دولتی و کاهش تصدی دولت	- در دست اقدام
۲۱	رونق اقتصاد فرهنگ و هنر	تهیه و اجرای طرح صندوق ضمانت و تشویق صادرات آثار فرهنگی و هنری	- در دست اقدام
۲۲	رونق اقتصاد فرهنگ و هنر	سامان‌دهی نظام یارانه‌ای بخش فرهنگ با رویکرد پرداخت یارانه از تولید به سمت مصرف	- نامشخص
۲۳	رونق اقتصاد فرهنگ و هنر	تهیه و اجرای طرح بیمه تضمینی تولیدات، آثار و خدمات فرهنگی و هنری	- نامشخص
۲۴	رونق اقتصاد فرهنگ و هنر	تدوین و اجرای طرح بهره‌مندی اشخاص حقیقی و حقوقی از تسهیلات ویژه برای توسعه صنایع بخش فرهنگ	- در دست اقدام
۲۵	رونق اقتصاد فرهنگ و هنر	تهیه و اجرای طرح جامع توسعه صادرات کالاهای فرهنگی و هنری با رویکرد حمایت از فعالیت‌های بازاریابی، معرفی و فروش	- هنوز طرح یا پیش‌نویس مربوطه تهیه نشده است
۲۶	رونق اقتصاد فرهنگ و هنر	تهیه طرح جامع رونق اقتصاد فرهنگ، با رویکرد بازنگرایی و اصلاح قوانین در جهت روان‌سازی و تسهیل امور فعالان حوزه فرهنگ و کاهش یا حذف مقررات و قوانین و آیین‌نامه‌های مزاحم	- نامشخص



ردیف	هدف در سند بخشی	سیاست و اقدامات پیش‌بینی شده	عملکرد (سال ۱۳۸۶)
۲۷	رونق اقتصاد فرهنگ و هنر	حمایت از توسعه و گسترش بنگاه‌های اقتصادی (تعاونی) بخش فرهنگ	- در دست اقدام
۲۸	سامان‌دهی حقوق فرهنگی	تهیه لایحه امنیت شغلی اصحاب فرهنگ و هنر	*
۲۹	سامان‌دهی حقوق فرهنگی	تهیه لایحه نظام صنفی بخش فرهنگ	*
۳۰	سامان‌دهی حقوق فرهنگی	تهیه آیین‌نامه پوشش بیکاری اصحاب فرهنگ و هنر	*
۳۱	گسترش فضای کالبدی فرهنگی و هنری	تدوین و استانداردسازی شاخص‌های بهره‌مندی از فضاهای کالبدی فرهنگی و هنری	*
۳۲	گسترش فضای کالبدی فرهنگی و هنری	تهیه و اجرای طرح نوسازی و روزآمد کردن تجهیزات، فضاها، خدمات و تولیدات فرهنگی و هنری	*
۳۳	گسترش فضای کالبدی فرهنگی و هنری	تهیه و اجرای آیین‌نامه توسعه موزه‌ها و کتابخانه‌های شخصی	*
۳۴	گسترش فضای کالبدی فرهنگی و هنری	تهیه و ابلاغ مکان‌یابی ایجاد فضاهای فرهنگی و هنری	*
۳۵	گسترش فضای کالبدی فرهنگی و هنری	تهیه آیین‌نامه نحوه تخصیص پنجاه درصد (۵۰٪) هزینه تکمیل مراکز فرهنگی و هنری نیمه‌تمام بخش غیردولتی	*
۳۶	گسترش فضای کالبدی فرهنگی و هنری	تهیه آیین‌نامه نحوه تخصیص یک درصد (۱٪) از اعتبارات احداث بناها و ساختمان‌های کلیه دستگاه‌های اجرایی و مجریان طرح‌های تملک برای طراحی، ساخت، نصب و نمایش آثار هنری متناسب با فرهنگ دینی و ملی و یادمان‌های دفاع مقدس	*
۳۷	گسترش فضای کالبدی فرهنگی و هنری	تهیه آیین‌نامه تأسیس هنرستان‌های غیرانتفاعی هنرهای زیبا	- در دست اقدام
۳۸	گسترش فضای کالبدی فرهنگی و هنری	بازنگری و اصلاح ضوابط فنی، مهندسی، اصول ایمنی و خدماتی و مکان‌یابی و صدور مجوز و نظارت بر فعالیت سالن‌ها، پردیس‌ها و مجتمع‌های فرهنگی و هنری و تالارهای نمایش	*
۳۹	گسترش فضای کالبدی فرهنگی و هنری	ایجاد موزه هنرهای نمایشی	- پیش‌نویس دستورالعمل اجرایی در حال پیگیری می‌باشد

* خط فاصله در جدول نشان‌دهنده این است که سیاست یا اقدام در گزارش عملکرد دولت در سال ۱۳۸۶ نیامده است.

۳-۳. شاخص‌های ارزیابی عملکرد برنامه چهارم توسعه در حوزه هنر

هر برنامه‌ای که تدوین و اجرا می‌شود، نیازمند آن است تا با شاخص‌هایی که بیانگر عملیاتی شدن و میزان پیشرفت آن برنامه است، مورد سنجش قرار گیرد. بر همین اساس برای برنامه چهارم توسعه شاخص‌هایی تهیه شده که در سند توسعه بخش فرهنگ و هنر آمده است. روال در برنامه‌ریزی بر آن است که شاخص‌هایی که نشان‌دهنده مسیر برنامه هستند پیش از اجرایی شدن برنامه در اختیار مجریان قرار گیرد تا در هنگام ارزیابی، براساس آن شاخص‌ها، عملکرد خود را ارائه دهند.



مهم‌ترین شاخص‌هایی که در حوزه هنر در سند توسعه بخشی آمده برای اجزای مختلف آن بدین شرح است:

سینما

تعداد فیلم‌های سینمایی تولید شده، ظرفیت سینماهای فعال، تعداد تماشاچیان فیلم در سالن‌های سینما، تعداد آموزشگاه‌های آزاد سینمایی، تعداد عناوین فیلم‌های سینمایی صادر شده به خارج از کشور، تعداد پژوهش‌های فرهنگی، هنری و سینمایی، تعداد فیلم‌های کوتاه تولید شده، تعداد فیلم‌های مستند تولید شده، تعداد فیلم‌های انیمیشن تولید شده، شمارگان فیلم‌های ویدیویی تکثیر و توزیع شده در کشور، تعداد عناوین فیلم‌های سینمایی شرکت‌کننده در مجامع بین‌المللی.

تئاتر

تعداد عناوین نمایش‌های تولید شده، تعداد دفعات اجرای نمایش.

موسیقی

تعداد عناوین مجوزهای صادر شده برای آثار صوتی، تعداد اجرای صحنه‌ای موسیقی، تعداد عناوین موسیقی تولید و تکثیر شده، شمارگان موسیقی تولید و تکثیر شده (نوار کاست و CD).

هنرهای تجسمی

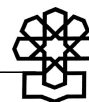
تعداد نمایشگاه‌های هنرهای تجسمی برگزار شده در خارج از کشور، تعداد نگارخانه‌های فعال.

سایر حوزه‌های هنر

تعداد آموزشگاه‌های آزاد هنری، تعداد هنرستان‌های هنری، تعداد هنرجویان هنرستان‌ها، تعداد جشنواره‌های هنری برگزار شده، تعداد مؤسسات فرهنگی و هنری غیردولتی.

اگرچه تهیه شاخص برای حوزه‌ای که در آن معنا و ماده در هم تلفیق شده کاری دشوار و ظریف است، اما انتظار آن می‌رود که از حداقل تعادل و همه‌جانبه‌نگری مناسب برخوردار باشد. شاخص‌های احصا شده نشان می‌دهد که در برخی از حوزه‌های هنر مانند سینما، شاخص‌های بیشتری آورده شده اما در برخی دیگر مانند تئاتر تنها دو شاخص کمی بیان شده است. اگرچه می‌توان گفت که بخش سینما از قابلیت شاخص‌پذیری بیشتری نسبت به تئاتر برخوردار است، اما نمی‌توان انکار کرد که اهمیت تئاتر کمتر از سینما نیست و شاخص‌های بسیاری می‌توان یافت که برای حوزه تئاتر مؤثر باشد؛ از آن جمله می‌توان به نوع نمایش تئاتر یعنی تئاتر خیابانی، صحنه‌ای، عروسکی و... اشاره کرد.

بسیاری از شاخص‌هایی که در مورد سینما آورده شد قابلیت آن را دارد که برای سایر اجزای حوزه هنر به‌کار گرفته شود. مانند تعداد تماشاچیان تئاتر در سالن‌های نمایش یا تعداد شنوندگان



موسیقی در سالن‌های اجرای صحنه‌ای موسیقی، یا تعداد عناوین نمایش‌های اجرا شده در خارج از کشور یا تعداد اجرای صحنه‌ای موسیقی در خارج از کشور و مانند آن.

در کنار کم بودن تعداد شاخص‌ها یکی از مسائل اصلی در حوزه هنر، نبود برخی از شاخص‌های کمی اصلی است، چنان‌که مهم‌ترین شاخصی که در حوزه تئاتر و موسیقی بدان هیچ‌گونه توجهی نشده مربوط به فضای فیزیکی آن است. در حالی‌که در برنامه چهارم به دفعات درخصوص فضاهای فرهنگی و هنری موادی اختصاص یافته است. اما نمی‌توان عملکردی در این خصوص به علت نبود شاخص مربوطه، یافت.

از مسائل عمده در شاخص‌های کمی نبودن معیار مناسب برای فهم عملکرد بخش دولتی و بخش غیردولتی است. نگاه به جدول عملکرد شاخص‌های کمی، تداعی‌کننده عملکرد بخش دولتی است. اما نمی‌توان سهم بخش غیردولتی را که جدای از بودجه دولتی در عرصه هنر فعالند و در توسعه بخش فرهنگ و هنر نیز مؤثرند، به روشنی تشخیص داد. از این‌رو ضرورت دارد تا شاخص‌هایی که نشان از حضور بخش خصوصی بوده و نشان از عملکرد دولت به برنامه مبنی بر کاهش تصدی‌گری در حوزه هنر است، را در میان شاخص‌های کمی گنجانند.

نکته قابل توجه دیگر آن است که بنابه دلایل مختلفی، بسیاری از عملکردها با پیش‌بینی در سند توسعه بخشی همخوانی ندارد و تنها در پنج مورد از هجده مورد از شاخص‌های کمی، بالاتر از ۹۰ درصد تحقق عملکرد نسبت به پیش‌بینی به عمل آمده در سال سوم برنامه چهارم توسعه را نشان می‌دهد (جدول ۶). این امر می‌تواند از زوایای مختلفی مورد توجه قرار گیرد. از یکسو باید به منطقی کردن پیش‌بینی برنامه توجه شود، از سوی دیگر موانع تحقق آن را از پیش روی مجریان رفع کرد.

جدول ۶. عملکرد شاخص‌های کمی عمده حوزه هنر در برنامه چهارم توسعه

ردیف	عنوان	سال	واحد اندازه‌گیری	۱۳۸۴			۱۳۸۵			۱۳۸۶		
				عملکرد	پیش‌بینی برنامه	درصد تحقق	عملکرد	پیش‌بینی برنامه	درصد تحقق	عملکرد	پیش‌بینی برنامه	درصد تحقق
۱	تعداد فیلم‌های سینمایی تولید شده	عنوان	۷۵	۷۵	۱۰۰	۸۲	۸۸	۹۳/۱۸	۹۹	۱۰۳	۹۶/۱۲	
۲	ظرفیت (تعداد صندلی) سینماهای (فعال)	صندلی	۱۴۶۱۳۷	۱۳۵۵۴۰	۱۰۷/۸۲	۱۱۸۵۸۱	۱۵۲۸۲۰	۷۷/۶۰	۱۳۸۴۳۹	۱۷۲۸۰۰	۸۰/۱۲	
۳	تعداد تماشاچی فیلم در سالن‌های سینما	هزار نفر	۱۸۰۰۲	۱۸۳۰۴	۹۸/۳۵	۱۵۸۰۶	۲۰۱۳۴	۷۸/۵۰	۹۲۱۴۶	۲۲۱۴۷	۴۱۶/۰۶	
۴	تعداد عناوین نمایش‌های تولید شده	عنوان	۲۹۱۳	۵۹۶۵	۴۸/۸۳	۳۳۸۳	۶۵۵۵	۵۱/۶۱	۳۶۲۷	۷۲۰۵	۵۰/۳۴	
۵	تعداد دفعات اجرای نمایش	دفعه	۳۶۵۸۶	۳۵۹۳۵	۱۰۱/۸۱	۲۸۱۳۱	۳۹۵۲۵	۹۶/۴۷	۴۳۵۲۴	۴۳۴۷۵	۱۰۰/۱۱	



ردیف	عنوان	سال	واحد اندازه‌گیری	۱۳۸۴			۱۳۸۵			۱۳۸۶			
				عملکرد	پیش‌بینی برنامه	درصد تحقق	عملکرد	پیش‌بینی برنامه	درصد تحقق	عملکرد	پیش‌بینی برنامه	درصد تحقق	
۶	تعداد آموزشگاه‌های آزاد هنری	تعداد	باب	۱۸۸۴	۲۱۰۹	۸۹/۳۳	۱۹۸۹	۲۲۹۶	۸۶/۶۳	۲۳۱۳	۲۵۰۰	۹۲/۵۲	
۷	تعداد هنرستان‌های هنری	تعداد هنرستان‌های هنری	باب	۳۹	۴۰	۹۷/۵۰	۴۰	۴۲	۹۵/۳۴	۳۸	۴۴	۸۶/۳۶	
۸	تعداد هنرجویان هنرستان‌ها	تعداد هنرجویان هنرستان‌ها	نفر	۲۸۹۹	۲۹۰۶	۹۹/۷۶	۳۰۰۰	۳۳۹۰	۸۹/۹۷	۲۷۸۹	۲۸۷۴	۷۱/۹۹	
۹	تعداد نمایشگاه‌های هنرهای تجسمی برگزارشده در داخل کشور	تعداد نمایشگاه‌های هنرهای تجسمی برگزارشده در داخل کشور	نمایشگاه	۴۸	*	-	۱۲	*	-	۲۵	*	-	
۱۰	تعداد نمایشگاه‌های هنرهای تجسمی برگزارشده در خارج کشور	تعداد نمایشگاه‌های هنرهای تجسمی برگزارشده در خارج کشور	نمایشگاه	۳۲	۴۶	۶۹/۵۷	۱۲	۴۸	۲۵	۴	۵۰	۸	
۱۱	تعداد مجوزهای صادره برای نگارخانه‌ها	تعداد مجوزهای صادره برای نگارخانه‌ها	مجوز	۳۷	*	-	۲۹	*	-	۱۳	*	-	
۱۲	تعداد نگارخانه‌های فعال	تعداد نگارخانه‌های فعال	واحد	۳۰۰	۳۲۰	۹۳/۷۵	۳۱۰	۳۴۰	۹۱/۱۸	۲۴۲	۳۶۰	۶۷/۲۲	
۱۳	تعداد جشنواره‌های هنری برگزارشده	تعداد جشنواره‌های هنری برگزارشده	جشنواره	۲۲	۳۰	۷۳/۳۳	۲۴	۳۶	۶۶/۶۷	۱۳	۴۳	۳۰/۲۳	
۱۴	تعداد عناوین مجوزهای صادره شده برای آثار صوتی	تعداد عناوین مجوزهای صادره شده برای آثار صوتی	عنوان	۴۱۳	*	-	۳۴۴	*	-	۱۰۵	*	-	
۱۵	تعداد اجرای صحنه‌های موسیقی	تعداد اجرای صحنه‌های موسیقی	دفعه	۷۴۵	۱۰۰۰	۷۴/۵	۴۸۹	۱۱۵۰	۴۲/۵۲	۵۵۲	۱۳۰۰	۴۲/۴۶	
۱۶	تعداد صحنه‌های سفره‌خانه‌های سنتی	تعداد صحنه‌های سفره‌خانه‌های سنتی	دفعه	۵۶۰۰	*	-	۴۹۷۹	*	-	۳۷۹۸	*	-	
۱۷	تعداد مؤسسات فرهنگی و هنری غیردولتی	تعداد مؤسسات فرهنگی و هنری غیردولتی	مؤسسه	۳۵۲۰	۳۳۴۲	۱۰۵/۳۳	*	۳۴۰۹/۵	*	-	۳۹۵۱	۳۴۷۸	۱۱۳/۶
۱۸	تعداد آموزشگاه‌های آزاد سینمایی	تعداد آموزشگاه‌های آزاد سینمایی	باب	۱۵۸	۲۲۵	۷۰/۲۲	*	۲۳۰	*	-	۱۶۷	۲۳۵	۷۱/۰۶
۱۹	تعداد پژوهش‌های فرهنگی، هنری و سینمایی	تعداد پژوهش‌های فرهنگی، هنری و سینمایی	عنوان	*	۱۲۳	-	*	۱۴۳	-	*	۱۷۵	-	
۲۰	تعداد فیلم‌های کوتاه تولید شده	تعداد فیلم‌های کوتاه تولید شده	عنوان	۴۵۹	۱۳۷۵	۳۳/۳۸	*	۱۵۱۲	-	۹۸۲	۱۶۶۳	۵۹/۰۵	



ردیف	عنوان	سال	واحد اندازه‌گیری	۱۳۸۴			۱۳۸۵			۱۳۸۶		
				عملکرد	پیش‌بینی برنامه	درصد تحقق	عملکرد	پیش‌بینی برنامه	درصد تحقق	عملکرد	پیش‌بینی برنامه	درصد تحقق
۲۱	تعداد فیلم‌های مستند تولید شده	عنوان	عنوان	۱۶۴	۱۵۲	۱۰۷/۸۹	**	۱۶۷	-	۱۴۶	۱۸۳	۷۹/۱۷
۲۲	تعداد فیلم‌های انیمیشن تولید شده	عنوان	عنوان	۵۱	۲۶	۱۹۶/۱۵	**	۳۱	-	۲۲	۳۷	۵۹/۴۶
۲۳	شمارگان فیلم‌های ویدیویی تکثیر و توزیع شده در کشور	هزار نسخه	هزار نسخه	۴۹۹۶	۴۹۰۰	۱۰۱/۹۶	**	۵۶۰۰	-	**	۶۳۰۰	-
۲۴	تعداد عناوین فیلم‌های سینمایی صادر شده به خارج از کشور	عنوان	عنوان	۱۴۷	۳۰	۴۹۰	**	۳۶	-	۳۶	۴۳	۸۳/۷۲
۲۵	تعداد عناوین فیلم‌های سینمایی شرکت‌کننده در مجامع بین‌المللی	عنوان	عنوان	۹۵	۱۰۰	۹۵	**	۱۲۰	-	۱۴۶	۱۴۴	۱۰۱/۳۹
۲۶	تعداد عناوین موسیقی تولید و تکثیر شده	عنوان	عنوان	۴۱۳	۴۷۹	۸۶/۲۲	**	۵۳۶	-	**	۶۰۰	-
۲۷	شمارگان موسیقی تولید و تکثیر شده (نوارکاست و CD)	هزار نسخه	هزار نسخه	**	۳۳۵۱۶	-	**	۳۴۲۸۶	-	۵۹۱۵	۳۵۰۵۶	۱۶/۸۷

* در اسناد بخشی در این موارد هیچ پیش‌بینی نشده است.

** عملکردی از سوی دولت ارائه نشده است.

۳-۴. تأمین اعتبار در برنامه چهارم توسعه در حوزه هنر

یکی از ابزار و شرایط لازم برای اجرایی شدن برنامه‌ها تأمین اعتبار و بودجه است. به همین دلیل ضرورت دارد تا بودجه مناسب و متناسب با برنامه‌ها تهیه و اختصاص یابد. از ابتدای برنامه چهارم توسعه (۱۳۸۴) در قوانین بودجه برنامه‌هایی جهت تخصیص اعتبار ارائه شده است که عبارتند از: برنامه خدمات فرهنگی و هنری (۱۳۸۴، ۱۳۸۵، ۱۳۸۶)، برنامه حمایت از فعالیت‌های فرهنگی، هنری و نوشتاری (۱۳۸۴)، برنامه حمایت از آموزش‌های دینی، فرهنگی و هنری (۱۳۸۵، ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷)، برنامه حمایت از امور رفاهی و اجتماعی نویسندگان و هنرمندان و روزنامه‌نگاران (۱۳۸۵، ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷)، برنامه حمایت و گسترش سینمای ملی (۱۳۸۵، ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷)، برنامه حمایت و گسترش هنرهای تجسمی (۱۳۸۵، ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷)، برنامه حمایت و گسترش هنرهای نمایشی (۱۳۸۵، ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷)، برنامه حمایت و صیانت از موسیقی ملی (۱۳۸۵، ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷)، حمایت و گسترش امور ادبی (۱۳۸۶ و ۱۳۸۷)، حمایت از فعالیت‌های ویژه فرهنگی و هنری استان‌ها (۱۳۸۶ و ۱۳۸۷).



علی‌القاعده این ردیف‌های بودجه‌ای را در راستای برنامه چهارم باید دید، زیرا تأمین اعتبار برنامه از این طریق باید باشد. اما یکی از معضلاتی که در این خصوص وجود دارد آن است که این ردیف‌ها چندان گویای تابعیت از برنامه نیستند. شاید مهم‌ترین علت آن کلی بودن مفاهیم به‌کار گرفته شده در یک بودجه‌ریزی عملیاتی است. چرا که مفهومی چون گسترش سینمای ملی خود مفهومی به اندازه یک سیاست کلی است که نیازمند تدوین سیاست اجرایی، برنامه و... است. از این رو کلی بودن برنامه‌های منظور شده در ردیف‌های بودجه‌ای مسیر حرکت برنامه را به روشنی بیان نمی‌دارد و لذا نمی‌توان ارزیابی مناسبی از عملکرد قوه اجرایی نسبت به برنامه یافت.

در کنار ردیف‌های بودجه‌ای، تبصره‌هایی نیز طی سال‌های ۱۳۸۴، ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ برای تخصیص اعتبارات برای توسعه فرهنگ و هنر وجود دارند که به نوعی هدایت ردیف‌های بودجه‌ای به سمت بخش‌هایی خاص محسوب می‌شود. چنان‌که در تبصره «۱۶» بودجه سال ۱۳۸۴ مبالغی برای کمک به تولید فیلم‌های عظیم و نمونه و نیز ایجاد سینماهای کوچک در مناطق محروم اختصاص یافته که مورد اخیر در راستای ماده (۱۰۴) برنامه چهارم توسعه است.

همچنین در سال ۱۳۸۵ تبصره‌های «۱۲» و «۱۶» نیز چنین رویکردی دیده می‌شود و نیز در سال ۱۳۸۶ طی «تبصره «۱۲» بند «و» جهت اجرایی‌سازی ماده (۱۰۴) بودجه‌ای اختصاص یافته است.

علاوه بر این اعتبارات، دولت نهم طی سفرهای استانی خود مصوباتی را در جهت تأمین اعتبارات برای انجام مطالعه جهت احداث، تکمیل و تجهیز فضاها، فرهنگی و هنری همچون مجموعه‌های فرهنگی، و هنری، تالارها، گالری‌ها، سینماها، مراکز و مانند آن، داشته است. همچنین در برخی از مصوبات اعتباراتی برای حمایت از فعالیت‌های فرهنگی - هنری در برخی از استان‌ها تخصیص یافته است. نکته قابل ذکر آن است که کلیه این مصوبات در راستای برنامه چهارم توسعه بوده، که سهم ماده (۱۰۴) بیشتر از سایر مواد برنامه است.



جدول ۷. عملکرد بودجه‌ای (براساس ردیف‌های قوانین بودجه‌ای مصوب) حوزه هنر در برنامه چهارم توسعه

(میلیون ریال)

سنوات	شماره طبقه‌بندی	ردیف برنامه‌های هنری	جمع هزینه	جمع تملک دارایی سرمایه‌ای	جمع ملی	جمع استانی	جمع کل
۱۳۸۶	۳۰۲۰۲	برنامه خدمات فرهنگی و هنری	۰	۲۰۰۰	۲۰۰۰	۰	۲۰۰۰
۱۳۸۵	۳۰۲۰۲	برنامه خدمات فرهنگی و هنری	۰	۵۵۱	۵۵۱	۰	۵۵۱
۱۳۸۴	۳۰۲۰۲	برنامه خدمات فرهنگی و هنری	۵۰۲	۵۶۹	۱۰۷۱	۰	۱۰۷۱
۱۳۸۴	۳۰۲۰۷	برنامه حمایت از فعالیت‌های فرهنگی، هنری و نوشتاری	۱۱۵۵	۰	۱۱۵۵	۰	۱۱۵۵
۱۳۸۶	۳۰۲۴۷	برنامه حمایت از آموزش‌های دینی، فرهنگی و هنری	۱۶۲۵۰۴	۰	۱۶۲۵۰۴	۰	۱۶۲۵۰۴
۱۳۸۵	۳۰۲۴۷	برنامه حمایت از آموزش‌های دینی، فرهنگی و هنری	۱۴۲۹۷۴	۰	۱۴۲۹۷۴	۰	۱۴۲۹۷۴
۱۳۸۷	۳۰۲۴۷	برنامه حمایت از آموزش‌های دینی، فرهنگی و هنری	۲۶۱۱۷۶	۰	۲۶۱۱۷۶	۰	۲۶۱۱۷۶
۱۳۸۷	۳۰۲۴۹	برنامه حمایت از امور رفاهی و اجتماعی نویسندگان و هنرمندان و روزنامه‌نگاران	۸۶۴۸۰	۰	۸۶۴۸۰	۰	۸۶۴۸۰
۱۳۸۶	۳۰۲۴۹	برنامه حمایت از امور رفاهی و اجتماعی نویسندگان، هنرمندان و روزنامه‌نگاران	۶۳۱۷۲	۰	۶۳۱۷۲	۰	۶۳۱۷۲
۱۳۸۵	۳۰۲۴۹	برنامه حمایت از امور رفاهی و اجتماعی نویسندگان، هنرمندان و روزنامه‌نگاران	۶۲۴۰۰	۰	۶۲۴۰۰	۰	۶۲۴۰۰
۱۳۸۶	۳۰۲۵۷	برنامه حمایت و گسترش سینمای ملی	۲۴۶۶۷۲	۰	۲۴۶۶۷۲	۰	۲۴۶۶۷۲
۱۳۸۵	۳۰۲۵۷	برنامه حمایت و گسترش سینمای ملی	۲۴۶۰۳۴	۰	۲۴۶۰۳۴	۰	۲۴۶۰۳۴
۱۳۸۷	۳۰۲۵۷	برنامه حمایت و گسترش سینمای ملی	۴۹۵۹۷۰	۰	۴۹۵۹۷۰	۰	۴۹۵۹۷۰
۱۳۸۶	۳۰۲۵۸	برنامه حمایت و گسترش هنرهای تجسمی	۶۵۱۱۸	۰	۶۵۱۱۸	۰	۶۵۱۱۸
۱۳۸۵	۳۰۲۵۸	برنامه حمایت و گسترش هنرهای تجسمی	۵۵۲۸۰	۰	۵۵۲۸۰	۰	۵۵۲۸۰
۱۳۸۷	۳۰۲۵۸	برنامه حمایت و گسترش هنرهای تجسمی	۸۳۴۹۴	۰	۸۳۴۹۴	۰	۸۳۴۹۴
۱۳۸۶	۳۰۲۵۹	برنامه حمایت و گسترش هنرهای نمایشی	۱۱۴۷۶۲	۰	۱۱۴۷۶۲	۰	۱۱۴۷۶۲
۱۳۸۵	۳۰۲۵۹	برنامه حمایت و گسترش هنرهای نمایشی	۱۰۰۸۷۵	۰	۱۰۰۸۷۵	۰	۱۰۰۸۷۵
۱۳۸۷	۳۰۲۵۹	برنامه حمایت و گسترش هنرهای نمایشی	۱۶۴۹۳۷	۰	۱۶۴۹۳۷	۰	۱۶۴۹۳۷
۱۳۸۶	۳۰۲۷۳	برنامه حمایت و صیانت از موسیقی ملی	۵۷۱۷۰	۰	۵۷۱۷۰	۰	۵۷۱۷۰
۱۳۸۵	۳۰۲۷۳	برنامه حمایت و صیانت از موسیقی ملی	۶۳۳۶۳	۰	۶۳۳۶۳	۰	۶۳۳۶۳
۱۳۸۷	۳۰۲۷۳	برنامه حمایت و صیانت از موسیقی ملی	۸۳۶۶۲	۰	۸۳۶۶۲	۰	۸۳۶۶۲
۱۳۸۶	۳۰۲۷۷	حمایت و گسترش امور ادبی	۱۷۰۰۰	۰	۱۷۰۰۰	۰	۱۷۰۰۰
۱۳۸۷	۳۰۲۷۷	حمایت و گسترش امور ادبی	۱۸۶۹۸	۰	۱۸۶۹۸	۰	۱۸۶۹۸
۱۳۸۷	۳۰۲۷۸	حمایت از فعالیت‌های ویژه فرهنگی و هنری استان‌ها	۸۱۱۸۴	۰	۸۱۱۸۴	۰	۸۱۱۸۴
۱۳۸۶	۳۰۲۷۸	حمایت از فعالیت‌های ویژه فرهنگی هنری استان‌ها	۴۳۶۵۰	۰	۴۳۶۵۰	۰	۴۳۶۵۰



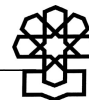
جدول ۸. تبصره‌های حوزه هنر در قوانین بودجه (۱۳۸۴، ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶)

موضوع	تبصره و بند	سال بودجه
اختصاص ۲۰ درصد از درآمد حاصل از مبارزه با قاچاق سیگار برای فعالیت‌های تبلیغی ترویجی آموزشی به صدا و سیما، معاونت مطبوعاتی و سینمایی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۲ پ ۷	۱۳۸۴
اختصاص ۱۰ درصد از اعتبارات حمایتی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در زمینه‌های تألیفات، انتشارات، تبلیغات، ادبیات و هنر به امور فرهنگی و هنری دفاع مقدس با هماهنگی بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس	۱۰ ب	
اختصاص ۳۰ درصد از اعتبار برنامه ۳۰۲۱۱ ردیف ۱۱۴۰۰۰ وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی برای کمک به تولید فیلم‌های عظیم و نمونه	۱۶ ت	
اختصاص مبلغ ۵ میلیارد ریال به متقاضیان سینماهای کوچک در مناطق محروم از سوی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۱۶ ج	
اختصاص ۲۰ درصد از درآمد حاصل از مبارزه با قاچاق سیگار برای فعالیت‌های تبلیغی ترویجی آموزشی به صدا و سیما، معاونت مطبوعاتی و سینمایی وزارت فرهنگ	۷-۲	۱۳۸۵
علاوه بر بودجه‌های مصوب و مورد عمل استانی، شوراهای برنامه‌ریزی استان‌ها مکلف‌اند حداقل ده درصد (۱۰٪) از اعتبارات توسعه استان‌ها را به پروژه‌های فرهنگی، هنری نظیر: افزایش پوشش صدا و سیما، احداث، تکمیل، تجهیز و بهره‌برداری از کتابخانه‌های عمومی، مجتمع‌های فرهنگی، هنری، سالن‌های سینمایی و نمایشی، موزه‌ها، دارالقرآن‌ها، پژوهش، حفاظت، احیا، مرمت و توسعه میراث فرهنگی و گردشگری و بقاع متبرکه و بناهای مذهبی اختصاص دهند	۱۲-ز	
اختصاص ۳۰ درصد از اعتبار برنامه ۳۰۲۵۷ ردیف ۱۱۴۰۰۰ وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی برای کمک به تولید فیلم‌های عظیم و نمونه	۱۶-ج	
شوراهای برنامه‌ریزی استان‌ها مکلف است حداقل سه درصد (۳٪) از اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای استان‌ها را به پروژه‌های فرهنگی، هنری نظیر: افزایش پوشش صدا و سیما، احداث، تکمیل، تجهیز و بهره‌برداری از کتابخانه‌های عمومی، مجتمع‌های فرهنگی، هنری، سالن‌های سینمایی و نمایشی، موزه‌ها، دارالقرآن‌ها، پژوهش، حفاظت، احیا، مرمت و توسعه میراث فرهنگی و گردشگری و بقاع متبرکه و بناهای مذهبی، مساجد و حوزه‌های علمیه و امور زنان اختصاص دهند	۱۲-و	۱۳۸۶

جمع‌بندی

تدوین هر برنامه برای رسیدن به هدف و غایتی است که در قالب چشم‌انداز و سیاست‌ها دیده می‌شود. رسیدن به اهداف حوزه هنر خود مستلزم ایجاد سیاست‌هایی در این حوزه است. با توجه به آنکه هر یک از مواد برنامه چهارم خود هدفی برای حوزه‌های خردتر محسوب می‌شود، لذا باید اجزاء کامل برنامه را مهم‌ترین هدف تلقی کرد. بر همین اساس مصوبات هیئت وزیران و نیز اعتبارات اختصاص یافته، برنامه‌های خردتری برای رسیدن به اهداف برنامه است. از این‌رو بدون بررسی عملکرد هیئت وزیران نمی‌توان به ارزیابی میزان تحقق اهداف نائل آمد.

از سوی دیگر در مسیر رسیدن به اهداف، موانع و چالش‌های مختلفی می‌تواند وجود داشته



باشد که برخی ناخواسته و غیرقابل پیش‌بینی است و برخی نیز ناشی از مسائلی است که در هنگام طراحی مسیر دستیابی به اهداف، امکان وقوع دارد. بخشی از مسائل موضوع اخیر می‌تواند ناشی از تقنین و سیاست‌گذاری در این خصوص باشد که با مجلس شورای اسلامی به‌عنوان قوه مقننه مرتبط می‌باشد.

بنابراین شناخت چالش‌ها، مسائل و معضلات این حوزه می‌تواند به رفع آن در برنامه آتی توسعه منجر شود و برای قوه قانون‌گذاری مفید باشد.

در این سیر آنچه که به‌نظر مفید فایده می‌رسد در چند سطر می‌تواند چنین بیان شود. با توجه به اینکه هنوز یک سال تا پایان دوره پنج‌ساله برنامه چهارم توسعه باقی‌مانده است، نمی‌توان ارزیابی کلی از تبعیت یا عدم تبعیت دولت از برنامه در حوزه هنر، ارائه کرد، اما با توجه به پیش‌بینی سالانه برای برنامه چهارم به‌خصوص در حوزه شاخص‌های کمی، توفیق در این عرصه چندان قابل قبول نیست.

حاکمیت در دوران حاضر که از ثبات نسبی برخوردار است، نیازمند توسعه جنبه‌های نرم‌افزاری ثبات و اقتدار است و هنر یکی از مهم‌ترین عوامل این ثبات به‌حساب می‌آید. بر همین اساس ارتقای جایگاه هنر در مباحث توسعه‌ای ضرورت مضاعفی پیدا می‌کند. زیرا اثرگذاری آثار هنری امروزه فراتر از مرزهای جغرافیایی و ایدئولوژیک، با کلیت انسانی هم‌عرض است.

سهمی که حوزه هنر در ارتقای اقتصاد ملی در یک سرزمین دارد بر بسیاری از آگاهان مسلم است. از این‌رو با توجه به اجرایی نشدن بخش عمده مصوبات برنامه چهارم در حوزه هنر، ضرورت دارد با تأکید بیشتر و ایجاد ابزاری اجرایی‌تر در برنامه آتی مورد توجه قرار گیرد.

اتخاذ رویکردی کلی در مفاهیم برنامه و سپس تدوین اسناد توسعه بخشی راه را بر موازی‌کاری‌ها و تعارضات هموار می‌کند. از این‌رو به‌نظر می‌رسد اجرایی‌تر شدن و اتخاذ ابزار کارآمد و مناسب سیاستی در یک سند واحد و معطوف کردن آن به عملیاتی بودن، بسیاری از دوباره‌کاری‌ها را از بین خواهد برد و بر کارایی و اثربخشی می‌افزاید.

برخی از برنامه‌ها تنها به تدوین آیین‌نامه، تهیه طرح و دستورالعمل ختم شده است که نیازمند بازنگری در این شیوه از عملکرد است. چرا که انباشت طرح و آیین‌نامه و دستورالعمل چیزی را عاید حوزه هنر نمی‌کند و شاخص مناسبی برای توسعه فراهم نمی‌آورد. از این‌رو تغییر رویکرد در اتخاذ ابزار سیاستی که تنها به تهیه طرح و تدوین آیین‌نامه اکتفا نشود، در برنامه آتی می‌تواند مفید باشد. این موارد باید ابزاری باشد که جنبه‌ای عینی‌تر برای روند توسعه به همراه داشته باشد و پس از گذشت چند سال از برنامه توسعه تنها به ارائه گزارشی از تدوین یا عدم تدوین آنها ختم نشود.

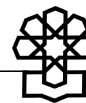
یکی از ویژگی‌هایی که برای برنامه‌نویسی ضرورت دارد، ارائه شاخص‌ها و معیارهایی مناسب



هم برای عمل و هم برای ارزیابی است. اگرچه تفکیک شاخص عملیاتی و شاخص ارزیابی می‌تواند انجام پذیرد، ولی ایجاد یکسانی در شاخص‌های این دو، مسیر عمل و حرکت را با کنترل به‌موقع، از انحراف و کج‌روی باز می‌دارد. از سوی دیگر نیز وجود شاخص‌های مطلوب و مناسب با توسعه، از افزایش هزینه‌ها و اتلاف منابع مادی و معنوی می‌کاهد. زیرا اینکه فرض شود بودن شاخص بد، بهتر از نبود آن است، چیزی جز هدر دادن منابع نخواهد بود. از این‌رو حوزه هنر که از دو بعد مادی و معنوی برای توسعه برخوردار است، نیازمند شاخص‌هایی درخور و متناسب با توسعه این حوزه است.

نکته شایان ذکر آن است که از تک‌بعدی شدن و یکسویه شدن شاخص‌ها نیز باید پرهیز شود. زیرا توسعه یک بخش، نظام هماهنگ توسعه و در نتیجه پایداری توسعه را مخدوش خواهد کرد. لذا باید توجه داشت تا علاوه بر جنبه‌های مادی و معنوی در کلیت حوزه هنر، به همه اجزای آن مثل هنرهای نمایشی، هنرهای تجسمی، موسیقی و مانند آنها با یک نگاه توجه شود.

در پایان باید گفت که دستیابی به اهداف، تنها با برنامه‌ریزی دقیق و موشکافانه عملی نخواهد بود. زیرا مهم‌ترین عامل در اجرایی شدن برنامه‌ها، برای رسیدن به هدف، عامل انسانی است، که نقش اصلی را ایفا می‌کند. بنابراین داشتن تفکر سیستماتیک و برنامه محور در نیروی انسانی به همراه برنامه‌ای منطقی، راهگشای توسعه پایدار خواهد بود.



جدول پیوست ۱-۱. ردیف‌هایی که توالی سیاست‌های مربوط به حوزه هنر در سیاست‌های کلی، برنامه توسعه و سند بخشی مربوط به قانون برنامه چهارم توسعه، به روشنی آمده است

سیاست‌های کلی برنامه		برنامه توسعه		سند بخشی		
ردیف	اهداف در سیاست‌های کلی برنامه	ماده و ردیف	هدف در برنامه توسعه	هدف در سند	هدف کمی در سند	
بند «۳۲»	تقویت و تسهیل حضور فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در مجامع جهانی و سازمان‌های فرهنگی بین‌المللی	ماده (۱۱۳) بند «ه»	سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی امور فرهنگی ایرانیان خارج از کشور	ارتقای روابط و مبادلات فرهنگی و هنری	تهیه و اجرای طرح جامع فعالیت‌های فرهنگی در خارج از کشور با رویکرد استفاده از ظرفیت‌های فرهنگی و هنری و نیز ارائه خدمات و برنامه‌ریزی برای فعالیت‌های فرهنگی ایرانیان در خارج از کشور	- تعداد عناوین فیلم‌های سینمایی صادرشده به خارج از کشور - تعداد رایزنی‌های فرهنگی در خارج از کشور - تعداد نمایندگی‌های فرهنگی در خارج از کشور - تعداد مراکز اداری کرسی‌های فرهنگی و دینی در خارج از کشور
بند «۳۲»	تقویت و تسهیل حضور فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در مجامع جهانی و سازمان‌های فرهنگی بین‌المللی	ماده (۱۱۳) بند «ه»	سیاست‌گذاری، هماهنگی و حمایت از فعالیت‌های فرهنگی خارج از کشور	ارتقای روابط و مبادلات فرهنگی و هنری	تدوین لایحه نحوه هماهنگی فعالیت‌های فرهنگی و هنری مراکز و نهادها و دستگاه‌های اجرایی دولتی و غیردولتی داخلی در خارج از کشور	- تعداد عناوین فیلم‌های سینمایی صادرشده به خارج از کشور - تعداد رایزنی‌های فرهنگی در خارج از کشور - تعداد نمایندگی‌های فرهنگی در خارج از کشور - تعداد مراکز اداری کرسی‌های فرهنگی و دینی در خارج از کشور



جدول پیوست ۲-۱. ردیف‌هایی که توالی سیاست‌های مربوط به حوزه هنر در سیاست‌های کلی، برنامه توسعه و سند بخشی مربوط به قانون برنامه چهارم توسعه، آمده اما در هدف‌های کمی

شاخصی را نمی‌توان یافت

سیاست‌های کلی برنامه		برنامه توسعه		سند بخشی	
ردیف	اهداف در سیاست‌های کلی برنامه	ماده و ردیف	هدف در برنامه توسعه	هدف در سند	برنامه در سند
بند «۵»	تقویت وحدت ملی و هویت ملی ...	ماده (۱۰۹) بند «و»	شناسایی، تکریم و معرفی مفاخر و آفرینش‌های دینی، فرهنگی، ورزشی، هنری، ادبی و علمی کشور، براساس ضوابط شورای عالی انقلاب فرهنگی	بهبود مدیریت و سرمایه انسانی بخش فرهنگ	- تهیه قوانین و مقررات مورد نیاز جهت انجام خدمت نظام وظیفه فارغ‌التحصیلان رشته‌های فرهنگی و هنری در مراکز فرهنگی و هنری
بند «۵»	تقویت وحدت ملی و هویت ملی ...	ماده (۱۰۹) بند «و»	شناسایی، تکریم و معرفی مفاخر و آفرینش‌های دینی، فرهنگی، ورزشی، هنری، ادبی و علمی کشور، براساس ضوابط شورای عالی انقلاب فرهنگی	بهبود مدیریت و سرمایه انسانی بخش فرهنگ	- تهیه قوانین و مقررات مورد نیاز جهت جذب برگزیدگان مسابقات ملی و بین‌المللی فرهنگی و هنری در دانشگاه‌ها بدون کنکور
بند «۵»	تقویت وحدت ملی و هویت ملی ...	ماده (۱۰۹) بند «و»	شناسایی، تکریم و معرفی مفاخر و آفرینش‌های دینی، فرهنگی، ورزشی، هنری، ادبی و علمی کشور، براساس ضوابط شورای عالی انقلاب فرهنگی	بهبود مدیریت و سرمایه انسانی بخش فرهنگ	- تهیه لایحه اعطای امتیازهای خاص برای پدیدآورندگان آثار هنری و برگزیدگان مسابقات ملی و بین‌المللی
بند «۷»	سالم‌سازی فضای فرهنگی، رشد آگاهی‌ها و ...	ماده (۱۰۴) بند «ط»	انجام حمایت‌های لازم، از اشخاص حقیقی و حقوقی، که در چارچوب مقررات مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی در توسعه فضاهای مجازی فرهنگی، هنری و مطبوعاتی در محیط‌های رایانه‌ای و اینترنتی فعالیت می‌کنند و ... آیین‌نامه اجرایی مربوطه با هماهنگی وزارتخانه‌های فرهنگ و ارشاد اسلامی، ارتباطات و فناوری اطلاعات و سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.	توسعه فضای مجازی فرهنگی، هنری و مطبوعاتی در محیط رایانه‌ای و اینترنتی	تهیه و اجرای طرح بهبود و توسعه نظام تولید، توزیع و عرضه آثار و محصولات فرهنگی و هنری از طریق حمایت از بسترسازی و توسعه زیرساخت‌های فناوری اطلاعات



سیاست‌های کلی برنامه		برنامه توسعه		سند بخشی	
ردیف	اهداف در سیاست‌های کلی برنامه	ماده و ردیف	هدف در برنامه توسعه	هدف در سند	برنامه در سند
بند «۲۹»	بهره‌گیری از روابط با کشورهای و نهادهای ... و گسترش بازارهای صادراتی ایران ...	ماده (۱۰۴) بند «و»	تمهید تسهیلات خاص برای ورود مواد اولیه، ماشین‌آلات و تجهیزات صنایع بخش فرهنگ جهت بهبود کیفیت تولید و صدور محصولات فرهنگی و هنری	توسعه فعالیت‌ها و مصرف فرهنگی	تهیه و اجرای طرح نوسازی و روزآمد کردن تجهیزات، فضاها، خدمات و تولیدات فرهنگی و هنری
بند «۷»	سالم‌سازی فضای فرهنگی، رشد آگاهی‌ها و ...	ماده (۱۰۴) بند «ی»	به دولت اجازه داده می‌شود تا نیم درصد (۰/۵٪) از اعتبارات دستگاه‌های موضوع ماده (۱۶۰) این قانون را با پیشنهاد رئیس دستگاه مربوطه برای انجام امور فرهنگی، هنری، سینمایی و مطبوعاتی جهت ترویج فضایل اخلاقی و معارف اسلامی کارکنان خود هزینه نماید. آیین‌نامه اجرایی این بند توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید	توسعه فعالیت‌ها و مصرف فرهنگی	تهیه آیین‌نامه اجرایی نحوه تخصیص نیم درصد (۰/۵٪) از اعتبارات دستگاه‌های موضوع ماده (۱۶۰) قانون برنامه چهارم توسعه برای انجام امور فرهنگی، هنری، سینمایی و مطبوعاتی
بند «۱»	اعتلاء و عمق و گسترش دادن معرفت و بصیرت دینی برپایه قرآن و مکتب اهل بیت (ع)	ماده (۱۴) بند «د»	سازمان‌دهی فعالیت‌های فرهنگی - تبلیغاتی برای امر و اگذاری	توسعه، اعتلا و گسترش معرفت و فعالیت‌های دینی و قرآنی	- تهیه و اجرای طرح اصلاح ساختاری و تشکیلات دستگاه‌ها و نهادهای فرهنگی با اولویت کوچک نمودن ساختار تشکیلاتی به منظور ارتقای توانایی و بهره‌گیری از ظرفیت‌های موجود
	به نظر می‌رسد ارتباط این بند با سیاست‌های کلی برنامه مبهم است	ماده (۱۰۴) بند «الف»	اصلاح قوانین و مقررات ... در امور فرهنگی و هنری	توسعه، اعتلا و گسترش معرفت و فعالیت‌های دینی و قرآنی	- تهیه طرح جامع مطالعه، شناسایی، اصلاح و تنظیم قوانین و مقررات در جهت رفع انحصار از فعالیت‌های فرهنگی و هنری



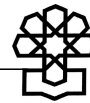
سند بخشی		برنامه توسعه			سیاست‌های کلی برنامه	
هدف کمی در سند	برنامه در سند	هدف در سند	هدف در برنامه توسعه	ماده و ردیف	اهداف در سیاست‌های کلی برنامه	ردیف
—	- تهیه مدل و الگوهای دینی در فعالیتهای فرهنگی و هنری	توسعه، اعتلا و گسترش معرفت و فعالیتهای دینی و قرآنی	توسعه، اعتلا و گسترش معرفت و فعالیتهای دینی و قرآنی	ماده (۱۰۶)	اعتلاء و عمق و گسترش دادن معرفت و بصیرت دینی برپایه قرآن و مکتب اهل بیت (ع)	بند «۱»
—	- تهیه و اجرای طرح جامع سامان‌دهی، هدایت و حمایت از هنرهای نمایشی به‌منظور بهره‌گیری از آنها در بسط و گسترش معارف اسلامی	توسعه، اعتلا و گسترش معرفت و فعالیتهای دینی و قرآنی	توسعه، اعتلا و گسترش معرفت و فعالیتهای دینی و قرآنی	ماده (۱۰۶)	اعتلاء و عمق و گسترش دادن معرفت و بصیرت دینی برپایه قرآن و مکتب اهل بیت (ع)	بند «۱»
—	— توسعه و سامان‌دهی مشارکتهای مردمی و تشکلهای صنفی بخش فرهنگ	توسعه، اعتلا و گسترش معرفت و فعالیتهای دینی و قرآنی	توسعه، اعتلا و گسترش معرفت و فعالیتهای دینی و قرآنی	ماده (۱۰۶)	اعتلاء و عمق و گسترش دادن معرفت و بصیرت دینی برپایه قرآن و مکتب اهل بیت (ع)	بند «۱»
—	— ایجاد باشگاه‌های هنرهای نمایشی جوانان در شهرهای بالای صد هزار نفر جمعیت با رویکرد واگذاری فعالیتهای اجرایی دولتی و کاهش تصدی دولت	توسعه، اعتلا و گسترش معرفت و فعالیتهای دینی و قرآنی	توسعه، اعتلا و گسترش معرفت و فعالیتهای دینی و قرآنی	ماده (۱۰۶)	اعتلا و عمق و گسترش دادن معرفت و بصیرت دینی برپایه قرآن و مکتب اهل بیت (ع)	بند «۱»
—	تهیه و اجرای طرح صندوق ضمانت و تشویق صادرات آثار فرهنگی و هنری	رونق اقتصاد فرهنگ و هنر	اقدام قانونی برای تأسیس صندوق‌های غیردولتی ضمانت ملی و بین‌المللی جهت حمایت تولید، توزیع و صادرات کالاها و خدمات فرهنگی و هنری	ماده (۱۰۴) بند «ب»	بهره‌گیری از روابط با کشورها و نهادهای ... و روابط اقتصادی ... و گسترش بازارهای صادراتی ایران ...	بند «۲۹»



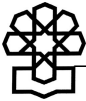
سیاست‌های کلی برنامه		برنامه توسعه		سند بخشی	
ردیف	اهداف در سیاست‌های کلی برنامه	ماده و ردیف	هدف در برنامه توسعه	هدف در سند	برنامه در سند
بند «۷»	سال‌سازی فضای فرهنگی، رشد آگاهی‌ها و ...	ماده (۱۰۴) بند «ز»	سامان‌دهی نظام یارانه‌ای بخش فرهنگ، با اولویت کودکان، دانش‌آموزان و دانشجویان با رویکرد تغییر نظام پرداخت یارانه از تولید به سمت مصرف، برای کلیه اقشار جامعه و خرید محصولات فرهنگی	رونق اقتصاد فرهنگ و هنر	سامان‌دهی نظام یارانه‌ای بخش فرهنگ با رویکرد پرداخت یارانه از تولید به سمت مصرف
	به نظر می‌رسد ارتباط این بند با سیاست‌های کلی برنامه مبهم است	ماده (۱۰۴) بند «ه»	کمک به توسعه و زیربناهای لازم برای رشد تولید و توزیع محصولات فرهنگی و هنری توسط بخش تعاونی و خصوصی	رونق اقتصاد فرهنگ و هنر	تدوین و اجرای طرح بهره‌مندی اشخاص حقیقی و حقوقی از تسهیلات ویژه برای توسعه صنایع بخش فرهنگ
	به نظر می‌رسد ارتباط این بند با سیاست‌های کلی برنامه مبهم است	ماده (۱۰۴) بند «ج»	احصا و ارتقای سهم بخش فرهنگ براساس شاخص‌های مورد نظر در اقتصاد ملی و منظور کردن رشد متناسب سالانه در لوايح بودجه	رونق اقتصاد فرهنگ و هنر	تهیه و اجرای طرح جامع توسعه صادرات کالاهای فرهنگی و هنری با رویکرد حمایت از فعالیت‌های بازاریابی، معرفی و فروش
-	به نظر می‌رسد ارتباط این بند با سیاست‌های کلی برنامه مبهم است	ماده (۱۰۴) بند «ه» و «ج»	- کمک به توسعه و زیربناهای لازم برای رشد تولید و توزیع محصولات فرهنگی و هنری توسط بخش تعاونی و خصوصی - احصاء و ارتقای سهم بخش فرهنگ براساس شاخص‌های مورد نظر در اقتصاد ملی و منظور کردن رشد متناسب سالانه در لوايح بودجه	رونق اقتصاد فرهنگ و هنر	تهیه طرح جامع رونق اقتصاد فرهنگ، با رویکرد بازنگري و اصلاح قوانین در جهت روان‌سازی و تسهیل امور فعالان حوزه فرهنگ و کاهش یا حذف مقررات و قوانین و آیین‌نامه‌های مزاحم
	به نظر می‌رسد ارتباط این بند با سیاست‌های کلی برنامه مبهم است	ماده (۱۰۴) بند «ج»	احصا و ارتقای سهم بخش فرهنگ براساس شاخص‌های مورد نظر در اقتصاد ملی و منظور کردن رشد متناسب سالانه در لوايح بودجه	رونق اقتصاد فرهنگ و هنر	حمایت از توسعه و گسترش بنگاه‌های اقتصادی بخش فرهنگ



سیاست‌های کلی برنامه		برنامه توسعه		سند بخشی	
ردیف	اهداف در سیاست‌های کلی برنامه	ماده و ردیف	هدف در برنامه توسعه	هدف در سند	برنامه در سند
	به نظر می‌رسد ارتباط این بند با سیاست‌های کلی برنامه مبهم است	ماده (۱۱۶) بند «الف»	تهیه لایحه امنیت شغلی اصحاب فرهنگ و هنر تا پایان سال اول برنامه چهارم	سامان‌دهی حقوق فرهنگی	تهیه لایحه امنیت شغلی اصحاب فرهنگ و هنر
	به نظر می‌رسد ارتباط این بند با سیاست‌های کلی برنامه مبهم است	ماده (۱۱۶) بند «الف»	استقرار نظام صنفی بخش فرهنگ تا پایان سال اول برنامه چهارم	سامان‌دهی حقوق فرهنگی	تهیه لایحه نظام صنفی بخش فرهنگ
	به نظر می‌رسد ارتباط این بند با سیاست‌های کلی برنامه مبهم است	ماده (۱۱۶) بند «ج»	اصحاب فرهنگ و هنر که شغل خود را از دست می‌دهند به تشخیص دولت به مدت حداکثر سه سال تحت پوشش بیمه بیکاری دولت قرار گیرند دولت در چارچوب لوایح بودجه سنواتی کمک‌های اعتباری در اختیار صندوق بیمه بیکاری قرار خواهد داد	سامان‌دهی حقوق فرهنگی	تهیه آیین‌نامه پوشش بیمه بیکاری اصحاب فرهنگ و هنر
بند «۷»	سالم‌سازی فضای فرهنگی، رشد آگاهی‌ها و ...	ماده (۱۰۴) بند «د»	تصویب و ابلاغ استانداردهای بهره‌مندی نقاط مختلف کشور از فضاهای فرهنگی و ... توزیع و تأمین اعتبارات ملی و استانی فصول برنامه‌های مرتبط	گسترش فضای کالبدی فرهنگی و هنری	تدوین و استانداردسازی شاخص‌های بهره‌مندی از فضاهای کالبدی فرهنگی و هنری
	سالم‌سازی فضای فرهنگی، رشد آگاهی‌ها و ...		تمهید تسهیلات خاص برای ورود مواد اولیه، ماشین‌آلات و تجهیزات صنایع بخش فرهنگ جهت بهبود کیفیت تولید و صدور محصولات فرهنگی و هنری	گسترش فضای کالبدی فرهنگی و هنری	تهیه و اجرای طرح نوسازی و روزآمد کردن تجهیزات، فضاها، خدمات و تولیدات فرهنگی و هنری
بند «۷»	سالم‌سازی فضای فرهنگی، رشد آگاهی‌ها و ...	ماده (۱۰۴) بند «ح»	حمایت یا مشارکت با هنرمندان و مجموعه‌دارانی که قصد ایجاد موزه شخصی آثار هنری خویش و یا کتابخانه را دارند، از جمله: استفاده از فضاهای دولتی به صورت امانی، با همکاری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، وزارت مسکن و شهرسازی، کلیه شهرداری‌ها و سایر دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط	گسترش فضای کالبدی فرهنگی و هنری	تهیه و اجرای آیین‌نامه توسعه موزه‌ها و کتابخانه‌های شخصی



سند بخشی		برنامه توسعه			سیاست‌های کلی برنامه	
هدف کمی در سند	برنامه در سند	هدف در سند	هدف در برنامه توسعه	ماده و ردیف	اهداف در سیاست‌های کلی برنامه	ردیف
—	تهیه و ابلاغ مکان‌یابی ایجاد فضاهای فرهنگی و هنری	گسترش فضای کالبدی فرهنگی و هنری	متناسب با ویژگی‌های جمعیتی، اجتماعی، فرهنگی و حداقل‌های بهره‌مندی، ترتیبی اتخاذ نماید تا با همکاری بخش خصوصی و تعاونی، شهرداری‌ها و منابع مردمی، تا سال آخر برنامه چهارم در کلیه شهرها و مراکز استان‌ها، نسبت به ایجاد فضاهای فرهنگی و هنری شامل: کتابخانه مرکزی، تالار فرهنگ و هنر، پردیس‌های سینمایی، موزه هنرهای معاصر و مرکز دائمی برگزاری نمایشگاه‌های فرهنگی و هنری، پیش‌بینی‌های لازم را به عمل آورد	ماده (۱۰۴) بند «ک»	تقویت وحدت ملی و هویت ملی ...	بند «ه»
—	تهیه آیین‌نامه نحوه تخصیص پنجاه درصد (۵۰٪) هزینه تکمیل مراکز فرهنگی و هنری نیمه‌تمام بخش غیردولتی	گسترش فضای کالبدی فرهنگی و هنری	حداکثر تا پنجاه درصد (۵۰٪) هزینه تکمیل مراکز فرهنگی و هنری نیمه‌تمام بخش غیردولتی را که تکمیل و بهره‌برداری از آنها برای استفاده عمومی ضروری است براساس آیین‌نامه مصوب دولت به‌صورت کمک تأمین نماید. در صورت تغییر کاربری این‌گونه مراکز از استفاده عمومی به خصوصی باید وجوه دولتی پرداخت شده به قیمت روز مسترد گردد	ماده (۱۰۴) بند «ل»	سالم‌سازی فضای فرهنگی، رشد آگاهی‌ها و ...	بند «۷»
—	تهیه آیین‌نامه نحوه تخصیص یک درصد (۱٪) از اعتبارات احداث بناها و ساختمان‌های کلیه دستگاه‌های اجرایی و مجریان طرح‌های تملک برای طراحی، ساخت، نصب و نمایش آثار هنری متناسب با فرهنگ دینی و ملی و یادمان‌های دفاع مقدس	گسترش فضای کالبدی فرهنگی و هنری	کلیه دستگاه‌های اجرایی و مجریان طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مجازند، تا یک درصد (۱٪) از اعتبارات احداث بناها و ساختمان‌های خود را برای طراحی، ساخت، نصب و نمایش آثار هنری متناسب با فرهنگ دینی و ملی و یادمان‌های دفاع مقدس در همان طرح صرف نمایند	ماده (۱۱۳) بند «و»	تقویت وحدت ملی و هویت ملی ...	بند «۵»



جدول پیوست ۳-۱. ردیف‌هایی که توالی سیاست‌های مربوط به حوزه هنر، در سیاست‌های کلی و برنامه چهارم توسعه آمده اما در سند بخشی مربوط به قانون برنامه چهارم توسعه، از آن

ذکری نشده است

سیاست‌های کلی برنامه		برنامه توسعه		سند بخشی	
ردیف	اهداف در سیاست‌های کلی برنامه	ماده و ردیف	هدف در برنامه توسعه	هدف در سند	برنامه در سند
بند «۷»	سالم‌سازی فضای فرهنگی، رشد آگاهی‌ها و ...	ماده (۱۱۰) بند «ب»	فراهم‌سازی شرایط لازم برای تبادل آرا و نظرهای متفکران، دانشمندان، هنرمندان و نهادهای علمی، فرهنگی و مدنی	ارتقای روابط و مبادلات فرهنگی و هنری	—
بند «۲۲»	تقویت و تسهیل حضور فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در مجامع جهانی و سازمان‌های فرهنگی بین‌الملل	ماده (۱۱۰) بند «ج»	اهتمام به معرفی جلوه‌های فرهنگی، هنری و ادبی ایران، در سایر مناطق جهانی و فراهم‌سازی زمینه آشنایی و انتخاب فعال نخبگان و مراکز علمی و فرهنگی و جامعه ایرانی، نسبت به دستاوردهای جدید فرهنگی در جهان	ارتقای روابط و مبادلات فرهنگی و هنری	— تعداد نمایشگاه‌های هنرهای تجسمی برگزارشده در خارج کشور - تعداد عناوین فیلم‌های سینمایی شرکت‌کننده در مجامع بین‌المللی - تعداد عناوین فیلم‌های سینمایی صادرشده به خارج از کشور
بند «۲۲»	تقویت و تسهیل حضور فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در مجامع جهانی و سازمان‌های فرهنگی بین‌الملل	ماده (۱۱۲) بند «د»	استفاده از ظرفیت‌ها و مزیت‌های فرهنگی، در تسهیل و بهبود روابط و مناسبات بین‌المللی	ارتقای روابط و مبادلات فرهنگی و هنری	— تعداد نمایشگاه‌های هنرهای تجسمی برگزارشده در خارج کشور - تعداد عناوین فیلم‌های سینمایی شرکت‌کننده در مجامع بین‌المللی - تعداد رایزنی‌های فرهنگی در خارج از کشور - تعداد نمایندگی‌های فرهنگی در خارج از کشور - تعداد مراکز اداری کرسی‌های فرهنگی و دینی در خارج از کشور
بند «۷»	سالم‌سازی فضای فرهنگی، رشد آگاهی‌ها و ...	ماده (۱۰۵) (ماده (۱۶۲) برنامه سوم بند «الف»	انجام مطالعات نسبت به تعریف شاخص‌های فرهنگی مربوط به تغییرات فکری، بینشی، رفتاری جامعه و تحولات شاخص‌های مربوط به میزان مصرف کالاها و خدمات فرهنگی و تحولات شاخص‌های مربوط به نیروی انسانی، فضاها و تجهیزات فرهنگی	توسعه، اعتلا و گسترش معرفت و فعالیت‌های دینی و قرآنی	—



سیاست‌های کلی برنامه		برنامه توسعه		سند بخشی	
ردیف	اهداف در سیاست‌های کلی برنامه	ماده و ردیف	هدف در برنامه توسعه	هدف در سند	برنامه در سند
بند «۵»	تقویت وحدت ملی و هویت ملی ...	ماده (۱۰۹) بند «هـ»	تقویت تعامل فرهنگ‌ها و زبان‌های بومی با فرهنگ و میراث معنوی ملی و معرفی وجوه گوناگون فرهنگ بومی، در سطح ملی با رویکرد تحکیم وحدت ملی به ویژه در نظام آموزشی کشور، رسانه‌ها و تولید محصولات فرهنگی و هنری	توسعه، اعتلا و گسترش معرفت و فعالیت‌های دینی و قرآنی	—
بند «۲۱»	هویت بخشی به سیمای شهر و روستا	ماده (۱۱۳) بند «الف»	تهیه طرح کاربرد نمادها و نشانه‌ها و آثار هنری ایرانی و اسلامی، در معماری و شهرسازی و سیمای شهری، نام‌گذاری اماکن و محصولات داخلی را طی سال اول برنامه چهارم تهیه و در سال‌های بعد اجرا نماید	—	—
بند «۲۹»	بهره‌گیری از روابط با کشورها و نهادینه کردن روابط اقتصادی... و گسترش بازارهای صادراتی ایران ...	ماده (۱۰۴) بند «ج»	احصا و ارتقای سهم بخش فرهنگ براساس شاخص‌های مورد نظر در اقتصاد ملی و منظور کردن رشد متناسب سالانه در لوائح بودجه	رونق اقتصاد فرهنگ و هنر	—
بند «۲۹»	بهره‌گیری از روابط با کشورها و نهادینه کردن روابط اقتصادی... و گسترش بازارهای صادراتی ایران ...	ماده (۱۰۴) بند «هـ»	کمک به توسعه و زیربنای لازم برای رشد تولید و توزیع محصولات فرهنگی و هنری توسط بخش تعاونی و خصوصی	رونق اقتصاد فرهنگ و هنر	— تعداد نمایشگاه‌های هنرهای تجسمی برگزار شده در خارج کشور — تعداد نمایشگاه‌های هنرهای تجسمی برگزار شده در داخل کشور تعداد جشنواره‌های هنری برگزار شده تعداد نگارخانه‌های فعال
بند «۷»	سالم‌سازی فضای فرهنگی، رشد آگاهی‌ها و ...	ماده (۱۰۵) (ماده (۱۵۶) برنامه سوم)	مساعدت در نگهداری بناهای فرهنگی، بهره‌برداری از مرکز فرهنگی و هنری ... جلب همکاری مردم در ایجاد تأسیسات و فضاهای مورد نیاز از سوی شوراها	گسترش فضای کالبدی فرهنگی و هنری	—
بند «۷»	سالم‌سازی فضای فرهنگی، رشد آگاهی‌ها و ...	ماده (۱۰۵) (ماده (۱۶۱) برنامه سوم بند «الف»)	استفاده از تسهیلات بانکی توسط شهرداری‌ها برای ساخت و بازسازی سینماهای موجود	گسترش فضای کالبدی فرهنگی و هنری	—



سند بخشی		برنامه توسعه			سیاست‌های کلی برنامه	
هدف کمی در سند	برنامه در سند	هدف در سند	هدف در برنامه توسعه	ماده و ردیف	اهداف در سیاست‌های کلی برنامه	ردیف
—		گسترش فضای کالبدی فرهنگی و هنری	تأمین زمینی مناسب برای ساخت سینماها و مجتمع‌های فرهنگی در شهرک‌های جدیدالاحداث از سوی وزارت مسکن و شهرسازی	ماده (۱۰۵) ماده «۱۶۱» برنامه سوم بند «ب»	سالم‌سازی فضای فرهنگی، رشد آگاهی‌ها و...	بند «۷»
—		گسترش فضای کالبدی فرهنگی و هنری	تأمین زمینی مناسب در طرح‌های توسعه شهری برای ساخت سینماها و مجتمع‌های فرهنگی از سوی شهرداری‌ها	ماده (۱۰۵) ماده (۱۶۱) برنامه سوم بند «ب»	سالم‌سازی فضای فرهنگی، رشد آگاهی‌ها و...	بند «۷»
—		گسترش فضای کالبدی فرهنگی و هنری	وزارت مسکن و شهرسازی و شهرداری‌ها، در راستای تأمین و توزیع عادلانه فضاهای آموزشی، ورزشی و فرهنگی در کشور، مکلف هستند، به هنگام صدور مجوز احداث شهرها، شهرک‌ها، مجریان پروژه‌های مذکور را نسبت به تأمین و احداث فضاهای مذکور، متناسب با زیربنای مسکونی موظف نمایند	ماده (۱۱۷) بند «د»	سالم‌سازی فضای فرهنگی، رشد آگاهی‌ها و...	بند «۷»

جدول پیوست ۴-۱. ردیف‌هایی که توالی سیاست‌های مربوط به حوزه هنر در سیاست‌های کلی و سند بخشی توسعه مربوط به قانون برنامه چهارم توسعه، آمده اما در برنامه توسعه

نمی‌توان موردی را یافت

سند بخشی		برنامه توسعه			سیاست‌های کلی برنامه	
هدف کمی در سند	برنامه در سند	هدف در سند	هدف در برنامه توسعه	ماده و ردیف	اهداف در سیاست‌های کلی برنامه	ردیف
- تعداد آموزشگاه‌های آزاد سینمایی - تعداد آموزشگاه‌های آزاد هنری - تعداد هنرستان‌های هنری - تعداد هنرجویان هنرستان‌ها	تهیه طرح جامع آموزش‌های فرهنگی و هنری	بهبود مدیریت و سرمایه انسانی بخش فرهنگ			سالم‌سازی فضای فرهنگی، رشد آگاهی‌ها و...	بند «۷»



جدول پیوست ۵-۱. ردیف‌هایی که تنها در یکی از اسناد آمده و در اسناد دیگر نمی‌توان توالی مربوط به سیاست‌های آن را یافت

سیاست‌های کلی برنامه		برنامه توسعه		سند بخشی		
ردیف	اهداف در سیاست‌های کلی برنامه	ماده و ردیف	هدف در برنامه توسعه	هدف در سند	برنامه در سند	هدف کمی در سند
				بهبود مدیریت و سرمایه انسانی بخش فرهنگ	تهیه لایحه تعمیم ارزشیابی هنرمندان شاغل به هنرمندان غیرشاغل	—
				توسعه فعالیت‌ها و مصرف فرهنگی	سامان‌دهی نظام تدوین اعتبارات بخش فرهنگ و هنر متناسب با رشد تولید، مصرف و تقاضای بازار	—
				توسعه فعالیت‌ها و مصرف فرهنگی	تهیه و اجرای آیین‌نامه تسهیلات ویژه برای مرسولات پستی، ریلی و هوایی آثار و تولیدات فرهنگی و هنری	—
				توسعه فعالیت‌ها و مصرف فرهنگی	تهیه و اجرای طرح تقویت تعامل میان تولیدکنندگان صنعتی و خدماتی و هنرمندان و طراحان	—
				توسعه فعالیت‌ها و مصرف فرهنگی	تهیه آیین‌نامه نحوه اختصاص درصدی از اعتبارات کلیه دستگاه‌های اجرایی برای حمایت از فیلم‌های سینمایی خاص و ویژه	—
				توسعه مطالعات پژوهش‌های فرهنگی و هنری	تعیین و تصویب شاخص‌ها و نرخ رشد آنها، تهیه سیاست‌های لازم برای تحقق وضع مطلوب براساس آسیب‌شناسی وضع موجود و ارزیابی چگونگی تأمین اهداف در بخش فرهنگ	—
				رونق اقتصاد فرهنگ و هنر	تهیه و اجرای طرح بیمه تضمینی تولیدات، آثار و خدمات فرهنگی و هنری	—
				گسترش فضای کالبدی فرهنگی و هنری	تهیه آیین‌نامه تأسیس هنرستان‌های غیرانتفاعی هنرهای زیبا	—
				گسترش فضای کالبدی فرهنگی و هنری	بازنگری و اصلاح ضوابط فنی، مهندسی، اصول ایمنی و خدماتی و مکان‌یابی و صدور مجوز و نظارت بر فعالیت سالن‌ها، پردیس‌ها و مجتمع‌های فرهنگی و هنری و تالارهای نمایش	—
				گسترش فضای کالبدی فرهنگی و هنری	ایجاد موزه هنرهای نمایشی	—



شناسنامه گزارش

شماره مسلسل: ۹۷۸۶

عنوان گزارش: ۱۳. عملکرد بخش فرهنگ در برنامه چهارم توسعه ۲. هنر

نام دفتر: مطالعات فرهنگی (گروه هنر، رسانه و میراث فرهنگی و گردشگری)

تهیه و تدوین: ابراهیم غلامپور آهنگر

مدیر پروژه: مهدی ادیبان

ناظر علمی: حسین رضی

متقاضی: معاونت پژوهشی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. هنر

۲. برنامه توسعه

۳. برنامه چهارم توسعه

۴. توسعه فرهنگی

تاریخ انتشار: ۱۳۸۸/۵/۱۴